

Landbruksdirektoratet
25. oktober 2019

Anbefaling om forslag til ny forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyane og Vestnorsk fjordlandskap

Innhold

1.1 Innledning.....	4
1.2 Bakgrunn	4
2.1 Sammenstilling og vurdering av høringsuttalelser	5
2.2 Uttalelser fra høringsinstansene	5
2.3 Høringsinstansenes syn på oppgaveoverføringen til kommunene - økonomiske og faglige ressurser	6
2.3.1 Oppsummering.....	7
2.4 Høringsinstansenes syn på oppgaveoverføringen til kommunene - rollefordeling og samarbeid ...	8
2.4.1 Oppsummering.....	9
2.5 Direktoratenes vurdering	9
3 Gjeldende forskrift	10
4 Forslaget til ny forskrift	10
4.1 De enkelte bestemmelsene i forslaget.....	11
§ 1. Formål med tilskuddsordningene	11
4.1.1 Bakgrunnen for forslaget.....	11
4.1.2 Høringsinstansenes syn	11
4.1.3 Direktoratenes vurdering	12
§ 2. Virkeområde	12
4.2.1 Bakgrunnen for forslaget.....	12
4.2.2 Høringsinstansenes syn	12
4.2.3 Direktoratenes vurdering	12
§ 3. Utlysning av og kriterier for tildeling av tilskudd	13
4.3.1 Bakgrunnen for forslaget.....	13
4.3.2 Høringsinstansenes syn	14
Tilskudd til felles tiltak	14
Tiltak som kan gis tilskudd.....	15
Prioriteringskriterier	16
Nytt siste ledd i § 3	16
4.3.3 Direktoratenes vurdering	17
§ 4. Søknad og søknadsfrist	21
4.4.1 Bakgrunnen for forslaget.....	21
4.4.2 Høringsinstansenes syn	22
Behandling av søknaden.....	22
Krav til søknaden	23

4.4.3 Direktoratenes vurdering	24
§ 5. Frist for gjennomføring	25
4.5.1 Bakgrunnen for forslaget	25
4.5.2 Høringsinstansenes syn	26
4.5.3 Direktoratenes vurdering	26
§ 6. Rapportering og utbetaling	26
4.6.1 Bakgrunnen for forslaget	26
4.6.2 Høringsinstansenes syn	27
4.6.3 Direktoratenes vurdering	28
§ 7. Myndighet og klage	30
4.7.1 Bakgrunnen for forslaget	31
4.7.2 Høringsinstansenes syn	31
4.7.3 Direktoratenes vurdering	32
§ 8. Opplysningsplikt og kontroll	33
4.8.1 Bakgrunnen for forslaget og direktoratenes vurdering	33
§ 9. Omgjøring og tilbakebetaling	33
4.9.1 Bakgrunnen for forslaget og direktoratenes vurdering	33
§ 10. Ikrafttredelse	34
5. Anbefaling til ny forskrift	35

1.1 Innledning

I tildelingsbrev for 2019 fra Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet fikk Landbruksdirektoratet, Riksantikvaren og Miljødirektoratet (heretter direktoratene) i oppdrag å gjennomføre høring av forskriftsendringer om tilskudd til tiltak i *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap (heretter verdensarvområdene), og levere en endelig anbefaling om forskriftsendringer. Fristen for å levere arbeidet er 25.10.2019.

I forkant av dette fikk direktoratene i brev datert 20. november 2017 fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) i oppdrag å foreslå endring i gjeldende forskrift som følge av at oppgaver fra fylkesmannen skal overføres til kommunene i 2020. Samtidig skulle direktoratene klargjøre de ulike forvaltningsnivåenes (direktorater, fylkesmenn, regional kulturminneforvaltning¹ og kommune) rolle og ansvar knyttet til forvaltningen av tilskuddet innenfor *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* og de to verdensarvområdene i dag, og hvilke konsekvenser endringen vil medføre fra og med 2020. Direktoratene leverte utredningen «Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområder: Overføring av oppgaver til kommunene i 2020 og utkast til ny forskrift²» i november 2018.

Departementene ga sin tilslutning til utredningen 4. februar 2019 og var i hovedsak enige i direktoratenes forslag til endringer i forskriften. Departementene hadde enkelte innspill og spørsmål og ba direktoratene vurdere innspillene og utarbeide utkast til høringsbrev og forslag til endringsutkast. Direktoratene leverte utkast til høringsbrev og utkast til ny forskrift 18. mars 2019.

Etter en prosess mellom tre departementer (LMD, KLD og KMD) fikk direktoratene 28. juni 2019 et nytt utkast fra departementene, klar for utsendelse.

Den 2. juli 2019 sendte direktoratene, på vegne av LMD og KLD, forslag til ny forskrift om tilskudd til tiltak i *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap på høring. Høringsfristen var 16. september 2019. Høringsdokumentene og høringsuttalelser finnes på Landbruksdirektoratets nettsider.³

1.2 Bakgrunn

Forslaget til ny forskrift er et ledd i oppfølgingen av Stortingets vedtak fra 2017 om at ansvaret for forvaltningen av tilskudd til *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* og verdensarvområdene som får støtte over jordbruksavtalen skal overføres fra regionalt forvaltningsnivå til kommunene. Det legges opp til at forskriften endres slik at oppgavene kan overføres til kommunene fra 1. januar 2020, jf. Prop 91 L (2016-2017). For ordens skyld understrekes at tilskuddsordninger til verdensarvområdene over KLDs budsjett ikke berøres av overføringen.

Verdensarvomsrådeordningen over jordbruksavtalen ble etablert i 2008, og ordningen *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* ble etablert i 2009, som et spleiselag mellom LMD og KLD. Fra 2017 har de to ordningene hatt felles forskrift, med ulike formål. I 2019 omfatter tilskudd til verdensarvområder to områder og *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* omfatter 44 områder. Fra

¹ Regional kulturminneforvaltning omfatter kulturminneforvaltningen i fylkeskommunene og Sametinget

² [Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområder: Overføring av oppgaver til kommunene i 2020 og utkast til ny forskrift](#)

³ [høring av ny forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap.](#)

2020 vil ytterligere to områder etter planen inkluderes som utvalgte kulturlandskap. Om lag 50 kommuner er involvert i de to ordningene pr. 1.1.2019.

2.1 Sammenstilling og vurdering av høringsuttalelser

En sammenstilling av høringsuttalelsene blir gjengitt nedenfor. Direktoratene tar utgangspunkt i at formålet med endringen bunner i oppgaveoverføringen til kommunene. Klargjøring av forvaltningsorganenes ansvar i sammenheng med oppgaveoverføringen vil være viktig i forslag til ny forskrift. Forslaget inneholder også noen tekniske og språklige endringer, hvor hensikten er å tydeliggjøre bestemmelsenes innhold. Forslaget legger også opp til noen nye presiseringer, slik som ny bestemmelse om prioriteringskriterier og at kommunen skal utlyse tilskudd og fastsette vilkår for tilskudd. Direktoratenes vurderinger vil hovedsakelig dreie seg om disse endringene.

Høringsinstansene har kommet med gjennomgående kommentarer knyttet til selve oppgaveoverføringen til kommunen, om økonomiske og faglige ressurser, rollefordeling og samarbeid mellom forvaltningsnivåene. Disse kommentarene er sammenstilt nedenfor. Høringsinnspill som gjelder å ta inn ytterligere områder i de to ordningene, blir ikke nærmere omtalt i dette dokumentet. Dette fordi arbeid med valg av nye områder skjer gjennom andre prosesser. For *Utvalgte kulturlandskap* skjer dette gjennom oppdrag fra departementene og faglige innspill fra fylkene. For verdensarv avgjøres en eventuell utvidelse gjennom jordbruksforhandlingene. Høringsinstansenes innspill til nye løsninger i søknads- og saksbehandlersystemet i Agros er heller ikke kommentert her, men vil bli vurdert i forbindelse med utvikling av fagsystemet.

2.2 Uttalelser fra høringsinstansene

Landbruksdirektoratet har mottatt totalt 38 høringsuttalelser, hvorav 19 er fra ulike kommuner. Tre av høringsuttalelsene kommer fra fylkeskommuner, ni fra fylkesmannsembetene og sju fra ulike organisasjoner.

Følgende instanser har avgitt høringsuttalelse:

Lærdal kommune
Hjartdal kommune
Aurland kommune
Vågå kommune
Seljord kommune
Lierne kommune
Kåfjord kommune
Osterøy kommune
Færder kommune
Farsund kommune
Voss kommune
Ørland kommune
Våler og Åsnes kommuner
Luster kommune

Alstahaug kommune
Oslo kommune
Giske kommune
Porsanger kommune
Ringerike og Hole kommuner

Vest-Agder fylkeskommune – fylkeskonservatoren
Sogn og Fjordane fylkeskommune
Trøndelag fylkeskommune

Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Agder/arbeidsgruppa for UKL Vest-Lista
Fylkesmannen i Vestland
Fylkesmannen i Trøndelag
Fylkesmannen i Vestfold og Telemark
Fylkesmannen i Oslo og Viken
Fylkesmannen i Troms og Finnmark
Fylkesmannen i Innlandet
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Norges Bondelag
Fortidsminneforeningen
Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap
Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv
Verdsarvrådet Urnes Stavkyrkje
Norges Verdensarv
Verdensarvrådet Røros bergstad og Circumferensen

2.3 Høringsinstansenes syn på oppgaveoverføringen til kommunene - økonomiske og faglige ressurser

Hjartdal kommune skriver at «kommunene som har dette ekstraarbeidet, må bli sikra overføringer via rammebudsjettet, utan at det går utover midlane som er sett av til tiltak i områda. Rådmannen synes det er bra at vedtaksmynde nå flyttast til kommunane, det betyr meir sjølvråderett. Samstundes vil rådmannen understreke at arbeidet med UKL tidvis allereie tek mykje av den halve stillinga som er sett av til jordbruk i Hjartdal kommune, og når arbeidet med vedtaka også no vil flyttast til kommunen vil arbeidsmengda auke ytterlegare utan at det ser ut til at det vil følgje midlar med til administrasjon».

Giske kommune opplyser om at de står midt i en utfordrende og krevende omstilling der de «allereie i dag har utfordringar med å tilby lovpålagde tenester og service til innbyggjarane våre. Gitt at det ikkje blir overført økonomiske midlar til å finansiere meirarbeidet som blir liggande til kommunen ved overføring av ansvaret for denne ordninga, så stiller Giske formannskap seg kritiske til om Giske kommune i det heile har finansielle og personalmessige ressursar til å ta på seg dette arbeidet. Gitt at vi får økonomisk kompensert tilsvarande det meirarbeidet dette medfører, så stiller Giske formannskap seg positive til å overta desse oppgåvene».

Fylkesmannen i Trøndelag mener det er viktig at kommunene får tilstrekkelig økonomisk ramme for å utøve en god forvaltning av ordningen. Ramma bør øremerkes de kommunene som har ordningen.

Færder kommune er i utgangspunktet positiv til at forvaltning av tilskuddsordningen for Utvalgte kulturlandskap overføres fra fylkesmannen til berørte kommuner. Ved å flytte koordineringsrollen, vedtaksmyndigheten og ansvaret for tilskuddsordningen fra regionalt nivå til kommunen, mener kommunen at den foreslåtte forvaltningsmodellen kan gi enda tettere lokal forankring av ordningen og tiltakene, noe som i så fall vil være positivt. Dette forutsetter imidlertid at kommunens økte kostnader til administrasjon kompenseres. Etter Færder kommunes oppfatning er det en risiko for at foreslått oppgaveoverføring kan gi negative følger for positiviteten og samarbeidet og den gode aktiviteten og skjøtselsarbeidet som er i området, dersom det ikke følger med ressurser ved overføringen. Uten styrking av administrativ kapasitet, vil også oppgaveoverføringen kunne gå utover øvrige oppgaver innenfor miljø- og landbruksområdet. Det vil etter rådmannens syn være uheldig. Overføring av ansvar for UKL til kommunen, vil medføre at arbeidet havner i «konkurranse» med kommunens mange andre lovpålagte og politisk ønskede oppgaver. Færder kommune innehar god kompetanse på områdene naturmangfold, miljø og landbruk, men personalressursene er begrenset i forhold til oppgaver, og kapasiteten er en kritisk faktor.

Færder kommune støtter ikke forslaget slik det nå foreligger, hvor forvaltningsansvaret overføres til kommunene uten overføring av finansiering av oppgavene.

Fylkesmannen i Vestland mener det er rasjonelt at kommunen skal fatte vedtak men vil peke på at dette bare vil lykkes dersom de rette forutsetningene er på plass. «Ressurssituasjonen i kommunane vil ha mykje å seie for korleis dei aktuelle kommunane er i stand til å løyse oppgåvene som følgjer med forvaltninga av tilskotsordninga. Det er difor viktig at kommunane får tilført ekstra midlar og ressursar slik at denne tilskotsordninga ikkje blir offer for hard prioritering og pressa kommuneøkonomi.»

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark viser til at overføringen vil gi kommunen flere oppgaver, og bemanning derfor er en kritisk faktor. Fylkesmannen peker på overgangen til elektronisk behandling ved AGROS og mener det er behov for opplæring og hjelp til søknadene.

Arbeidsgruppa for UKL Vest-Lista, Fylkesmannen i Oslo og Viken, Aurland kommune, Kåfjord kommune, Farsund kommune, Fortidsminneforeningen, Ringerike og Hole kommuner, Norges verdensarv, Fylkesmannen i Nordland, Osterøy kommune, Norges Bondelag, Lierne kommune, Voss kommune, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Porsanger kommune, Våler og Åsnes kommuner, Luster kommune og Oslo kommune er andre høringsinstanser som kommer med generelle og spesielle bemerkninger til selve oppgaveoverføringen til kommunene, og mangel på ressurser til å utføre oppgaven.

2.3.1 Oppsummering

En samlet oppsummering viser høringsinstansenes bekymring knyttet til kommunenes økonomiske kapasitet og ressurssituasjon. Flere av høringsinstansene ser det som positivt at forvaltningsansvar og vedtaksmyndighet blir overført til kommunen og håndtert lokalt. Samtidig peker de på at en forutsetning for en vellykket forvaltning er at det blir tilført nok ressurser til å utføre arbeidsoppgavene, og at fylkesmannen får beholde sine ressurser. Flere instanser peker på at dersom de ikke får tilført økonomiske ressurser, har de ikke kapasitet til å påta seg oppgaveoverføringen. De ønsker da at oppgaveoverføringen ikke går til kommunene, og viser til at de synes ordningen fungerer godt slik den gjør i dag. Gjennomgående mener høringsinstansene at

oppgaveoverføringen vil kreve ekstra ressurser for de berørte kommuner. Høringsinstansenes syn på omfanget av den økte ressursbruken varierer mellom de enkelte kommuner.

2.4 Høringsinstansenes syn på oppgaveoverføringen til kommunene - rollefordeling og samarbeid

Ringerike og Hole kommuner påpeker generelt at det er svært viktig at ordningen fortsatt kan forvaltes med stor grad av fleksibilitet, slik at man best mulig ivaretar det enkelte område. Det er stor variasjon på de ulike utvalgte områdene når det gjelder eksempelvis driftsform, antall grunneiere og utfordringer. Ordningen slik den har vært fram til i dag har etter kommunenes syn fungert svært godt nettopp fordi det lokalt har vært rom for å tilpasse forvaltningen og samarbeidsformene for å oppnå høyest mulig måloppnåelse.

Flere høringsinstanser peker på at det foreligger usikkerhet i hvilken grad regionale forvaltningsnivåer skal ha roller etter forvaltningsoverføringen. **Fylkesmannen i Troms og Finnmark** bemerker at regionalt nivå til nå har vært fast organisert i styringsgrupper eller referansegrupper, der kulturminnevernet i Sametinget og fylkeskommunen, og miljø og landbruk hos Fylkesmannen har hatt klare roller. Høringsnotatet er etter fylkesmannens mening uklart med hensyn på i hvilken grad disse instansene skal ha en faglig rolle framover.

Porsanger kommune peker på at det har vært liten eller ingen orientering om konkrete konsekvenser eller prosesser av overføringen, og at de har måttet tolke hva dette konkret vil innebære for kommunen. Kommunen mener høringsnotatet ikke er klargjørende nok med hensyn til de ulike forvaltningsnivåene, og roller og ansvar knyttet til forvaltningen av tilskuddet og hvilke konsekvenser endringen vil medføre. Porsanger kommune er skeptisk til at kommunen skal overta forvaltningsansvaret for innvilgning av tilskudd og alle de nye forslagene til kommunens roller slik det fremkommer i høringsbrevet. De viser til dagens ordning, hvor flere viktige faginstanser på fylkesnivå er involvert i arbeidet, og at dette er en viktig årsak til de gode resultatene. Kommunen mener faren er stor for at uheldige konsekvenser av manglende kompetanse ved prioritering, vedtak og oppfølging kan oppstå. Kommunen peker på at det er svært uheldig at arbeidet med rundskriv som utdyper og forklarer forskriften er utsatt. Kommunen mener det nye forslaget begrenser det rom for ulike forvaltningsmodeller som har vært fram til nå. Kommunen mener at overføring av ansvaret for utvalgte kulturlandskap til kommunene gjennom en forskrift som skal gjelde fra 1.1.2020 kan bli svært uheldig for ordningen med Utvalgte kulturlandskap og anbefaler at forskriftsendringene utsettes til 1.1.2021.

Mange høringsinstanser presiserer betydningen av å bygge videre på kompetansenivået til regionalt nivå, og at man bør sikre det videre samarbeidet med regionale fagmyndigheter. **Fylkesmannen i Troms og Finnmark** påpeker videre betydningen av å ha både landbruk, natur og kulturminner fra regionalt nivå inne i arbeidet, og mener dette bør komme tydeligere frem i forskriften. De mener det er svært viktig å få mulighet til å bygge videre på de gode strukturene som har vokst fram innenfor ordningen. UKL-satsningen er mer enn en ren tilskuddsordning, det er fagkrefter og lokale krefter som sammen løfter fram nasjonalt viktige landskapsverdier. **Trøndelag fylkeskommune** er opptatt av at kommunene må sikre fortsatt godt samarbeid med regional kulturminnemyndighet, slik at søkere kan få god faglig oppfølging og råd om skjøtsel og restaurering av kulturminner.

Fylkesmannen i Vestland peker på at forskriften må sikre et tett samarbeid mellom kommune og fylkesmann i de tilfeller det er særskilte verdier eller særlige forhold som stiller høye krav til faglig kompetanse og kapasitet. Fylkesmannen påpeker det problematiske i at fylkesmannen både skal

være rettleider og klageinstans og det er ønskelig å videreføre fleksibilitet og tett faglig kontakt mellom forvaltningsnivåene. Samtidig ser de det som avgjørende at fylkesmannen fremdeles kan ha rollen som pådriver og aktiv part i utviklingsarbeid og faglige vurderinger knyttet til saksbehandling.

Norges bondelag fremhever samarbeidet mellom sektorene landbruk – kulturminne – miljø på flere forvaltningsnivåer sammen med engasjerte bønder, som en viktig grunn til suksessen med utvalgte kulturlandskap. Bondelaget viser til at det kan være svært krevende og utfordrende å finne praktiske løsninger der både landbruksdrift, kulturminner og naturmangfold blir berørt.

Flere høringsinstanser trekker fram at fylkesmannen fremdeles må ha en sentral rolle og en samordningsrolle, blant annet **Lærdal kommune** og **Aurland kommune**, som også viser til at fylkesmannen fremdeles må ha en sentral overordnet rolle i forvaltning av ordningene ved å veilede og holde kontakt med grunneiere, drivere og andre. Samordningsrollen er viktig for å sikre lik håndtering av ordningene i de ulike kommunene.

Voss kommune skriver at fylkesmannen rolle med ansvar for utarbeiding av planer, søknadsbehandling, tildeling av midler, evaluering og oppfølging av landbruksforetak er en rolle som har fungert godt og de anser det som viktig at fylkesmannen fremdeles har en sentral rolle.

Norges verdensarv viser til at ordningen må støtte opp om en helhetlig forvaltning i verdensarvområdene på tvers av kommunegrenser, sektorer og nivåer. Norges verdensarv ber om at vedtakskompetansen hos fylkesmannen opprettholdes.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal og **Fylkesmannen i Vestland** viser til at rollefordeling og organisering av ordningene må utdypes i rundskriv eller liknende.

Oslo kommune, Giske kommune, Ringerike og Hole kommuner, Fylkesmannen i Oslo og Viken, Fylkesmannen i Innlandet, Fylkesmannen i Vestland, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, Hjørtedal og Seljord kommuner, Fylkeskonservatoren i Vest-Agder, Voss kommune, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv, Trøndelag fylkeskommune, og Norges verdensarv har alle synspunkt på oppgave- og rollefordelingen i høringsnotatet som støtter opp under de synspunktene som er referert ovenfor her. En helhetlig forvaltning trekkes frem som et viktig suksesskriterium, og det pekes på at forvaltningen etter forslag til ny forskrift kan bli for fragmentert.

2.4.1 Oppsummering

Det er gjennomgående fra høringsinstansene at kommunene må sikres den regionale fagkompetansen både innen landbruk, miljøvern og kulturminne ved oppgaveoverføringen. Flere peker på at fylkesmannen og regionalt nivå fortsatt må ha en sentral samordningsrolle, og det anses nødvendig å etablere eller fortsette samarbeidet i organiserte samarbeidsforum. Noen peker på at det bør være forpliktende samarbeid, og at dette derfor bør fastsettes i forskriften. Flere høringsinstanser peker på viktigheten av at det eksisterer felles møteplasser med regional kulturminne-, landbruks- og naturforvaltning fra forvaltningen og med brukerne av ordningene.

2.5 Direktoratenes vurdering

Oppgaveoverføringen fra fylkesmannen til kommunene er bestemt ved Stortingets vedtak. Forslaget til forskrift er et ledd i oppfølgingen av dette vedtaket, og denne beslutningen ligger fast.

I høringsnotatet har direktoratene beskrevet dagens situasjon slik at det er opp til aktørene i de ulike områdene hvordan de faktiske vil organisere seg og løse øvrige oppgaver. I noen områder ivaretar kommunen også allerede en del av koordinatorkfunksjonen som i dag løses av fylkesmannens landbruksavdeling i øvrige områder. Det varierer også om det er et samarbeidsforum for enkelte områder og hvilke oppgaver slike fora eventuelt har.

Direktoratene mener at denne fleksibiliteten knyttet til roller og arbeidsoppgaver bør videreføres etter at kommunene overtar forvaltningen. Vi ser at det er viktig at det eksisterer felles arenaer hvor aktørene på alle nivåer kan samles. Fagkompetanse på landbruksområdet finnes i stor grad hos kommunene. Innen naturmangfold- og kulturminnefeltet finnes fagkompetanse i mindre grad på lokalt nivå, og kontakt med regionale fagetater blir viktig. Dagens forskrift sier ingenting om rollefordelingen og samarbeid hos de ulike forvaltningsaktørene. Direktoratenes vurdering er at for å ivareta den nødvendige fleksibiliteten ved ordningene, bør heller ikke ny forskrift ha bestemmelser om dette.

Behovet for informasjon og rådgivning rundt rollefordeling og samarbeid må imidlertid ivaretas via andre prosesser. Det er avgjørende at kommunene får tilstrekkelig informasjon til å kunne ivareta ordningen på en god måte. Likeså er det viktig å nå ut med informasjon om satsingen, og om at kommunene har overtatt ansvaret som tidligere lå på regionalt nivå, til grunneiere/drivere i områdene. Regional forvaltning skal fortsatt ha en sentral faglig og koordinerende rolle i satsingen.

Det er utarbeidet en kommunikasjonsplan for å kunne gi klar og tydelig informasjon i forbindelse med kommunenes overtakelse av forvaltningsansvaret fra og med 2020. Direktoratene skal vurdere behovet for et rundskriv etter at forskriften er fastsatt.

Direktoratene finner det nødvendig å nevne at i utredningen som vist til ovenfor, ble det pekt på at kommunene i forbindelse med oppgaveoverføringen også får ansvar for å utarbeide/vedlikeholde forvaltningsplaner e.l., og at disse bør utarbeides i dialog med regional landbruks-, natur – og kulturminneforvaltning. Per dags dato er det fylkesmannen som har dette ansvaret. Dette ansvaret fremkommer ikke i forskriften, men direktoratene vurderer det som viktig at oppgaven bør fremkomme nærmere i styringssignaler.

3 Gjeldende forskrift

Forskrift av 10. august 2016 nr. 966 om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap er fastsatt av Landbruk- og matdepartementet med hjemmel i jordloven § 18, og jordbruksavtalen kapittel 1150, og av Klima- og miljødepartementet 10. august 2016 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak for kapittel 1420 post 81 (ikke verdensarvområdene). Nåværende forskrift regulerer to tilskuddsordninger, tilskudd til tiltak i *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* og tilskudd til tiltak i verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap. Etter dagens forskrift fatter fylkesmannen vedtak i førsteinstans, mens Landbruksdirektoratet er klageinstans.

4 Forslaget til ny forskrift

Ny forskrift innebærer ingen endring i formålet med tilskuddsordningene, eller endring i hvilke typer tiltak det kan søkes tilskudd til, med unntak av at det er foreslått en ny type tiltak. Aktuelle tilskuddsmottakere vil være de samme som i dag. I forslag til ny forskrift er kompetanse til å fatte vedtak flyttet fra fylkesmannen til kommunen. Forslaget inneholder noen tekniske og språklige

forbedringer, for å tydeliggjøre bestemmelsenes innhold. I tillegg legger forslaget opp til noen endringer, slik som ny bestemmelse om prioriteringskriterier, samt at kommunen skal utlyse tilskudd og fastsette vilkår for tilskudd.

Høringsinstansenes syn på det som gjelder de ulike bestemmelsen i forskriften kommer til uttrykk under de respektive bestemmelsene.

Direktoratenes vurdering av forslaget sendt på høring og høringsinnspillene finnes under hver enkel bestemmelse nedenfor, og danner grunnlaget for vår endelige anbefaling til departementene om ny forskrift.

4.1 De enkelte bestemmelsene i forslaget

§ 1. Formål med tilskuddsordningene

Formålet med tilskudd til tiltak i verdensarvområder er å styrke landbruket i verdensarvområdene.

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

4.1.1 Bakgrunnen for forslaget

Formålet med tilskuddsordningene er uendret. Endringen av overskriften, fra tidligere «Formålet med ordningen» til «Formål med tilskuddsordningene», er tenkt å tydeliggjøre at det er to separate tilskuddsordninger. På denne måten går det også tydeligere frem at bestemmelsen sier noe om formålene til tilskuddsordningene, og ikke selve ordningen.

4.1.2 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Nordland er tilfreds med at formålene med tilskuddsordningene for Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap videreføres. Fylkesmannen mener at det også er bra at mangfoldet av aktuelle tilskuddsmottakere skal være det samme som i gjeldende forskrift.

Fylkesmannen i Vestland og Fylkesmannen i Møre og Romsdal mener det er uheldig at en forskrift har to ulike formål, og stiller spørsmål om å skille de to tilskuddsordningene i to ulike forskrifter. **Norges verdensarv** ber også om at forskriften skiller lag.

Norges Bondelag mener at formålsformuleringen for UKL må tydeliggjøre betydningen av jordbruksdrift, og at dette bør inn i formålet. Bondelaget mener at aktiv jordbruksdrift bør settes som vilkår i forskriften for innvilgelse av tilskudd.

Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap skriver at første avsnitt bør endrest til: «Formålet med tilskudd til tiltak i verdensarvområder er å opprettholde bosetting og styrke den aktive landbruksdriften i verdensarvområdene.» **Stiftelsen Vegaøyen Verdensarv** støtter denne uttalelsen og mener i tillegg at «ordningen skal bidra til å opprettholde og styrke det biologiske mangfoldet».

4.1.3 Direktoratenes vurdering

Forslaget i ny § 1 er en videreføring av formålet slik det er angitt i dagens forskrift § 1. Det legges ikke opp til en endring av formålet, ut over en presisering for å fastslå at det er to tilskuddsordninger. Dette er ingen realitetsendring. Direktoratene er av den oppfatning at den språklige endringen til «Formål med tilskuddsordningene» gir en bedre beskrivelse enn tilsvarende i dagens forskrift, og at dette tydeliggjør at forskriften rommer to tilskuddsordninger. Beskrivelsen i forslaget gir også en presisering av at forskriftens formål er relatert til *tilskuddsordningene*. Høringen tar ikke for seg spørsmålet om de to tilskuddsordningene bør ha hver sin forskrift og direktoratene ser heller ikke at dette skal vurderes. Direktoratene anser det som hensiktsmessig at temarekkefølgen endres i bestemmelsen om utvalgte kulturlandskap, slik at temaet «landskap» kommer først, deretter biologisk mangfold, kulturminner osv. Vi anser dette som å være en mer naturlig rekkefølge hvor man starter med landskap som det overordnede. Med unntak av endring i rekkefølge, anbefaler direktoratene forslaget slik det er fremsatt i høringsnotatet.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for tiltak innenfor Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyane og Vestnorsk fjordlandskap, slik disse områdene er avgrenset i Naturbase.

4.2.1 Bakgrunnen for forslaget

Forslagets virkeområde er uendret fra dagens forskrift. Det er lagt til et komma etter «fjordlandskap» for å presisere at avgrensning i Naturbase gjelder for begge ordningene. Ordet «områdene» er tilføyd for å presisere at avgrensningen gjelder for områdene slik de er avgrenset i Naturbase.

4.2.2 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Oslo og Viken frykter at en slik absolutt og rigid begrensning vil kunne være til hinder for ønsket langsiktig drift i enkelte av områdene. Som eksempel nevner de eiere og drivere som har seterdrift utenfor avgrensningen i Naturbase, og der seterdrifta er viktig for å opprettholde eller styrke driftsgrunlaget for det aktuelle foretaket innenfor området.

Fylkesmannen i Vestland og Fylkesmannen i Møre og Romsdal vil peke på at «verdsarvområda per dags dato ikkje ligg inne i Naturbase, og at dette må komme i orden innan forskrifta trer i kraft».

Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap skriver at Naturbase har et kartlag som ligger ulogisk plassert under «Kulturminne». De peker på at kartet er av mindre god kvalitet i tillegg til at området innenfor grensene er sladdet, og at dette ikke er godt nok. Vestnorsk fjordlandskap mener Naturarvområdet må være et eget alternativ under menyen «Verna område».

4.2.3 Direktoratenes vurdering

Forslaget til ny § 2 innebærer, slik direktoratene ser det, ingen realitetsendringer. Det er kun lagt opp til språklige forbedringer for å gjøre innholdet klarere. Vi ønsker at det kommer tydeligere frem at forskriften gjelder for områdene slik de er avgrenset i Naturbase. Dette følger etter direktoratenes vurdering, også ved en tolkning av dagens bestemmelse. Et slikt klart skille forutsetter naturlig nok at det foreligger klare avgrensninger i Naturbase. Miljødirektoratet har ansvaret for å kvalitetssikre at alle områdene legges inn i Naturbase. Direktoratene bemerker at korrekte avgrensninger av verdensarvområdene hentes til Naturbase fra et samlet datasett for kulturminnetema i

Riksantikvarens database Askeladden. De kan kun vises som del av dette i dag (kategori «Kulturminner», underkategori «Kulturmiljøer»). Verdensarvområdene vil kunne synliggjøres som eget kartlag i Naturbase når originaldatasettet i Askeladden tilrettelegges for en slik splitting.

§ 3. Utlysning av og kriterier for tildeling av tilskudd

Kommunen skal utlyse alle tildelte tilskuddsmidler og fastsette vilkår for tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i eventuelt gjeldende planer for området og eventuelle samarbeidsavtaler mellom søker og kommunen.

Tiltak som gis tilskudd kan være:

- kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier og behov for skjøtsel og sikring
- restaurering og skjøtsel av arealer
- istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- nødvendig planlegging av tiltak
- tilrettelegging for ferdsel
- formidling
- andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

I vurderinger av hvilke søknader og tiltak som skal prioriteres skal kommunen legge vekt på i hvilken grad:

- kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt
- tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen

Det må foreligge skriftlig tillatelse fra grunneier og eventuelle berørte rettighetshavere.

Kommunen kan sette vilkår i vedtaksbrevet for innvilgelse av tilskudd til det enkelte tiltak.

Kommunen skal innhente nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner før vedtak om tildeling av tilskudd treffes.

4.3.1 Bakgrunnen for forslaget

I forslaget til ny forskrift er dagens § 3 og § 4 slått sammen til ny § 3 for å gi en mer leservennlig bestemmelse. Med denne endringen kan søker finne all informasjon om hvilke tiltak det kan søkes tilskudd til i én bestemmelse. «Fylkesmannen» er erstattet med «kommunen». Bestemmelsen slår fast at kommunen skal utlyse alle tilskuddsmidler og fastsette vilkår for tilskuddstildeling. Denne setningen fastslår at kommunen ikke kan holde igjen deler av tilskuddsmidlene til bruk for felles tiltak. (Det gjøres oppmerksom på at direktoratene bruker begrepet «felles tiltak» og det redegjøres for det senere). Dersom felles tiltak er ønskelig, må kommunen selv søke og stå som prosjekteier. For å sikre mest mulig lik behandling av søkere innenfor samme kommune, skal kommunen ved utlysningen også opplyse om hvilke tiltak det kan gis tilskudd til i samsvar med forskriften, samt satser og egenandeler ved ulike tiltak. Der det i nåværende forskrift er henvist til avtaler, foreslås dette erstattet med «samarbeidsavtaler». Dette for at det skal komme tydeligere frem at man her mener de langsiktige samarbeidsavtalene/intensjonsavtalene inngått mellom forvaltningsmyndighetene og tilskuddsmottaker, som ikke må forveksles med vedtaksbrev.

I tiltakslisten foreslås det et nytt tiltak som det kan gis tilskudd til. Dette er kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier og behov for skjøtsel og sikring.

Dagens forskrift regulerer ikke prioriteringskriterier. Det foreslås derfor å ta inn to sentrale prioriteringskriterier som kommunen skal vurdere ved prioritering mellom hvilke tiltak det bør innvilges tilskudd for det tilfelle det er flere søkere som konkurrerer om de samme midlene. Prioriteringskriteriene innebærer at kommunen, i sin vurdering av hvilke tiltak som skal prioriteres, skal legge vekt på i hvilken grad kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt, og i hvilken grad tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen.

I forslaget er det videreført at skriftlig tillatelse fra grunneier eller rettighetshaver må foreligge.

Siste ledd er nytt, og innebærer at kommunen skal innhente nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner før vedtak om tildeling av tilskudd treffes.

4.3.2 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Vestland ser det som positivt at paragraf 3 og 4 i gjeldende forskrift er slått sammen til én paragraf. **Stiftelsen Vegaøyen Verdensarv** støtter at aktuelle tilskuddsmottakere er de samme som i gjeldende forskrift. **Fylkesmannen i Nordland** bemerker at det er bra at «alle kan søke», men det bør vurderes om denne muligheten skal synliggjøres bedre i forskriften.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark ser det som positivt at forskriften er blitt mer detaljert. Fylkesmannen mener at dette trolig vil gjøre det enklere for kommunene å administrere utlysning av midler og søknadsbehandlingen. **Lierne kommune** mener en konkretisering av retningslinjer synes fornuftig all den tid ansvaret for lokal forvaltning overføres til kommunene. Samtidig pekes det på at man skal være bevisst at økte krav kan senke oppslutningen om ordningen.

Fylkesmannen i Nordland anbefaler, for å gjøre overskriften mer forståelig, at den endres til: «Utlysing av tilskuddsmidler og kriterier for tildeling av tilskudd».

Tilskudd til felles tiltak

Flere av høringsinstansene har kommentarer til forslaget som innebærer at kommunen ikke kan holde igjen deler av tilskuddsmidlene til felles tiltak (møter, samlinger, prosessmidler etc). Høringsinstansene mener at dette ikke fremkommer klart av forskriften. De mener det er uklart hvem som fatter beslutning om felles tiltak og hvordan det skal gjøres. **Hjartdal kommune, Oslo kommune, Porsanger kommune** etterspør tydelige avklaringer i forskriften.

Flere av høringsinstansene er imot forslaget om at kommunen må lyse ut alle tilskuddsmidler og dermed ikke gis mulighet til å avsette midler til felles tiltak. De foreslår å videreføre dette handlingsrommet til kommunene. Dette gjelder **Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Ringerike og Hole kommuner, Alstahaug kommune og Fylkesmannen i Nordland**. Sistnevnte foreslår at § 3 første setning endres til: «Kommunen kan sette av midler til felles tiltak. Øvrige tilskuddsmidler skal lyses ut, ...». Fylkesmannen i Nordland ser det som problematisk at kommunen står både som søker og saksbehandler. Høringsinstansene ser det videre som problematiske hvis kommunen må vente til felles søknadsfrist er utløpt, før den kan søke om tilskudd til felles tiltak på vanlig måte. Et slikt krav anses heller ikke som hensiktsmessig av Fylkesmannen for det tilfelle at kommunen etter den ordinære søknadsomgangen ønsker å sette av eventuelle restmidler til felles tiltak. Høringsinstansene mener at uavhengig av søknadsfristen bør kommunen i forståelse med det lokale samarbeidsforumet kunne sette av midler til felles tiltak, utarbeidelse av skjøtselsplaner, tilstandsrapporter, prosessmidler og lignende.

Farsund kommune viser til gode erfaringer med det å kunne være fleksibel gjennom hele året, alt etter når forslag om felles tiltak har kommet opp. Kommunen mener det vil være en stor utfordring å klare å håndtere tidsaktuelle tiltak like fleksibelt med ny bestemmelse.

Fylkesmannen i Innlandet sier at forslaget i prinsippet kan sikre en mer etterrettelig forvaltning av midlene. Samtidig mener fylkesmannen at dette innebærer at den viktige fleksibiliteten til å kunne bruke midler ut fra behov som oppstår gjennom året, blir mindre. Det gjelder for eksempel utgifter til møter, annonser, informasjonstiltak og kjøp av varer og tjenester knyttet til felles tiltak som en ikke kan forutse omfanget av tidlig på året. I praksis vil det være nødvendig for de fleste områdene (f.eks. kommunen eller en grunneierorganisasjon) å tilpasse seg slik at en f.eks. søker om og får innvilget en rammebevilgning til denne typen utgifter og bruker av denne gjennom året. Dette kan bety at tidligere praksis der fylkesmannen, grunneierne og kommunen har blitt enige om en budsjettavsetning til slike formål egentlig videreføres, men nå formaliseres gjennom en søknad. En prinsipiell innvendig mot denne endringen er at kommunen gjennom søknadsbehandlingen står fritt til å prioritere en slik avsetning og hvor stor den skal være, mens en budsjettavsetning av midler til administrasjon, informasjon etc. normalt vil være forankret i et samarbeidsforum. Kommunen kan også velge å prioritere midler til egne administrasjonsutgifter om det ikke fastsettes begrensninger om dette. Fylkesmannen mener også at det er en uheldig sammenblanding av roller når kommunen både opptrer som søker på tilskudd og behandler av egne søknader. Det er vanskelig å se at kommunal behandling av egen søknad om tilskuddsmidler vil sikre en reell likebehandling og objektiv prioritering mellom egen og andres søknader. Fylkesmannen mener det bør vurderes om fylkesmannen skal behandle søknader fra kommunen.

Tiltak som kan gis tilskudd

I høringens forslag til hvilke tiltak det kan gis tilskudd til, går endringen ut på at det er foreslått innført et nytt tiltak. Dette er «kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier og behov for skjøtsel og sikring». Utover dette er listen i overensstemmelse med gjeldende forskrift.

Fortidsminneforeningen og Fylkesmannen i Vestland støtter den utvidelsen av tiltak som forslaget legger opp til. **Farsund kommune** mener at den foreslåtte tiltakslisten i bestemmelsen er tilstrekkelig romslig.

Norges bondelag mener at hensynet til aktiv jordbruksdrift og beiting må sikres bedre i bestemmelsen, og foreslår at beitebruk og husdyr, vedlikehold av gjerde, slått og flerårig avtale mellom grunneier og kommune om skjøtsel av areal og bygninger tas inn som tilskuddsberettigede tiltak.

Fylkesmannen i Trøndelag trekker fram at det bør skilles mellom tiltak som støttes ut fra at de er årlige tiltak (skjøtsel, vedlikehold) og/eller engangstiltak (investeringer). Fylkesmannen mener tildelingskriteriene bør være slik:

- «- restaurering og skjøtsel av arealer
- istandsetting og vedlikehold av bygninger (bygninger og kulturminner bør ikke stå i same punkt)
- istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av andre kulturminner
- planlegging av tiltak (kutt ut nødvendig, håper ingen set i gang unødvendig planlegging)
- tilrettelegging for ferdsel og friluftsliv (ta med friluftsliv)
- formidling

- andre tiltak (logisk at det må fremme formålet)».

Fylkesmannen i Trøndelag bemerker at forskriften burde presisert at summen av offentlig finansiering for tiltak ikke kan overstige 100 %. Dette bør etter fylkesmannens mening med siden finansieringen i UKL ofte er et spleiselag mellom ulike ordninger.

Prioriteringskriterier

Forslaget om å ta inn to sentrale prioriteringskriterier som kommunen skal legge vekt på i vurderingen av hvilke søknader som skal prioriteres, er nytt. Kommunen skal legge vekt på i hvilken grad «kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt» og «tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen».

Farsund kommune mener de to prioriteringskriteriene som har kommet til i bestemmelsen er naturlige og kan være til hjelp i kommunens prioritering mellom søknader.

Fylkesmannen i Nordland og **Fylkesmannen i Møre og Romsdal** mener at verdien av lokale prioriteringer skal tydeliggjøres som kriterier for tildeling av midler. De foreslår derfor at følgende tillegg inntas sammen med forslaget «I vurderinger av hvilke søknader og tiltak som skal prioriteres skal kommunen legge vekt på i hvilken grad:

«- tiltaket er i samsvar med gjeldende planer for området

- tiltaket er i samsvar med eventuelle inngåtte samarbeidsavtaler.»

Fylkesmannen i Oslo og Viken viser til at forvaltningsplanene bør innlemmes i vurderingen av hvilke søknader som bør prioriteres, siden de kan inneholde viktige strategier, prioriteringer og avgrensninger.

Oslo kommune bemerker at forslaget legger opp til nye reguleringer hvor kommunen må lage bestemmelser om prioriteringskriterier og satser. Det kommer ikke frem hvilket krav forskriften stiller til forankring av disse bestemmelsene, om de skal utarbeides av administrasjonen, eller i samarbeid med grunneiere, og om de bør forankres politisk i kommunen. Samtidig mener kommunen at det også er viktig å få informasjon om disse bestemmelsene skal være flerårige, likt tiltaksstrategiene for SMIL-ordningen, eller kun bestå av årlige, veiledende retningslinjer forankret i forvaltningsplanen.

Nytt siste ledd i § 3

Siste ledd er nytt, og forslaget innebærer at kommunen skal innhente nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner før vedtak om tildeling av tilskudd treffes.

Fortidsminneforeningen stiller spørsmål knyttet til hvorvidt dette er en reell mulighet i de minste kommunene, og hvilke tiltak man eventuelt bør se på for å avbøte dette. Fortidsminneforeningen peker på at Vista Analyse i 2012 utarbeidet en rapport på oppdrag fra Riksantikvaren som blant annet undersøkte kommunenes ressurser innen kulturminnevern. Rapporten underbygger denne bekymringen, hvor mindre kommuner ikke opplever at de har nødvendige ressurser på kulturminnefeltet.

Farsund kommune mener nytt siste ledd i bestemmelsen er unødvendig og kan stå i konflikt med annet regelverk. Kommunen trekker frem at alle offentlige tilskuddstildelinger skal vurderes etter naturmangfoldloven § 7. Når det gjelder gjennomføring av tiltak, peker kommunen på at disse må

avklares opp mot forskrift om produksjonstilskudd § 4, fylkeskonservator/kulturminneloven, plan- og bygningsloven m.m.

Oslo kommune bemerker at bestemmelsen har behov for ytterligere presisering. De stiller spørsmål ved om sakene skal sendes på intern høring i kommunen eller om det er tilfredsstillende at de presenteres for et rådgivende organ bestående av fagpersoner i kommunen.

4.3.3 Direktoratenes vurdering

Direktoratene vurderer det slik at det bør gjøres en liten språklig endring i overskriften i forslaget til § 3, slik at den gir et bedre uttrykk for innholdet i bestemmelsen. Dette mener direktoratene kan gjøres ved å ta inn begrepet «tilskuddsmidler», slik Fylkesmannen i Nordland anbefaler.

Direktoratene anbefaler at forskriftens overskrift endres slik: «Utlysning av tilskuddsmidler og kriterier for tildeling av tilskudd».

Anbefaling til nytt § 3 første ledd

Forslaget om at kommunene skal lyse ut *alle* tildelte tilskuddsmidler er nytt. Dagens ordning er at fylkesmannen har mulighet til å sette av midler til felles tiltak, og lyse ut resterende. Denne praksisen er i høringsdokumentene ikke foreslått videreført for kommunene når de overtar forvaltningsansvaret. Forslaget betyr at kommunen ikke har hjemmel for å holde tilbake midler til bruk for felles tiltak, slik som prosessmidler, utgifter til dekning av reisekostnader, møter/kurs, utarbeiding av planer, etc. Det fremkommer ikke direkte av forskriften at ved behov for bruk av midler til felles tiltak, så må kommunen selv søke og stå som prosjekteier. Denne tolkningen må man således komme frem til ved å se § 3 første ledd sammenholdt med § 7 første ledd annen setning. Dersom forslaget om at kommunen skal lyse ut *alle* tilskuddsmidler skal fastsettes, ser direktoratene behov for ytterligere presisering i forskriften om at kommunen ikke har mulighet til å holde tilbake tilskuddsmidler til bruk for felles tiltak. Dette er forhold flere av høringsinstansene har stilt spørsmål ved og bedt om avklaring på. Direktoratene ser uansett behov for at det fremkommer i forskriften at det er kommunen selv som har vedtaksmyndighet i disse sakene. Direktoratene foreslår å presisere dette inn i en setning om felles tiltak i § 7, siden denne bestemmelsen trekker opp grensen til kommunens og fylkesmannens vedtaksmyndighet.

Forslagets innhold, slik det fremstår, innebærer at alle søknader skal vurderes opp mot hverandre etter søknadsfrist. Direktoratene tolker forslaget slik at det er *kommunene* som ikke har anledning til å avsette tildelte tilskuddsmidler. Kommunen får sine tilskuddsmidler fra fylkesmannen. Denne bestemmelsen gir imidlertid ingen begrensning på at fylkesmannens eller direktoratenes mulighet til å sette av midler til regionale og sentrale tiltak som støtter opp om formålet til ordningene.

I utredning av 1.11.2018 til LMD og KLD vurderte direktoratene det slik at kommunene, på lik linje som fylkesmannen i dag, skulle ha mulighet til å avsette midler til bruk for felles tiltak/prosessmidler. Vårt utgangspunkt var at kommunene, i likhet med fylkesmannen, skulle ha hjemmel til å vurdere tilskudd til felles tiltak i tråd med forskriftens formål, *før* resterende tilskuddsmidler lyses ut. Direktoratene kan ikke se at endring av forvaltningsansvaret fra fylkesmannen til kommunen tilsier at handlingsrommet skal være annerledes. Direktoratene vurderer det også slik at kommunene vil ha behov for å avklare disse søknadene først. Dette henger sammen med at felles tiltak, slik som utarbeiding av forvaltningsplaner, samlinger for involverte aktører etc., kan være viktige forutsetninger som bør avklares før kommunen vurderer søknader fra andre. Kommunene vurderer også søknader om felles tiltak ut fra hva som anses nødvendig i et helhetsbilde over området. Direktoratene viser til at flere av høringsinstanser peker på at det bør være en fleksibilitet knyttet til søknadsfrist. Hensynet til fleksibilitet tilsier en fortsettelse av dagens ordning, der det gis anledning

til en «rekkefølgeordning». Direktoratene bemerker at fylkesmannen fra 2020 får ramme og styringssignaler i tildelingsbrev og virksomhets- og økonomiinstruks fra KMD. Midlene skal forvaltes i tråd med forskrift og føringer gitt i styringsdokumenter. Fylkesmannen skal videreføre rammen til de kommunene som har fått ansvaret for tilskuddsmidlene i områdene. Kommunen skal ha forvaltningsplaner for området som beskriver utfordringer i området og prioriterer tiltak. Forvaltningsplanene, budsjettinnspill og årsrapportering for området vil være grunnlag for fylkesmannens fordeling av midler til kommunen. Fylkesmannen kan i tildelingsbrev gi kommunen fullmakt til å avsette midler til felles tiltak.

Høringsforslaget innebærer at kommunene må utforme en formalisert søknad til felles tiltak med etterfølgende enkeltvedtak. Vårt anbefalte forslag er i tråd med dette. En formalisert søknadsprosess medfører at kommunenes prioriteringer blir transparente og etterprøvbare. I tillegg vurderer direktoratene det som hensiktsmessig at kommunen også ved utlysning av tilskuddsmidler, opplyser om at det er avsatt midler til dekning av felles tiltak for området. På denne måten vil søkerne få informasjon om hvilke tiltak som kommunen har ivare tatt for området, i tråd med forskriften. I høringsinnspill blir det pekt på at dagens budsjettavsetning gjerne blir foretatt i dialog i et samarbeidsforum. Direktoratene mener denne arbeidsformen kan videreføres under ny forskrift. Vi vurderer det imidlertid ikke som hensiktsmessig å forskriftsfeste krav om samarbeidsforum.

Direktoratene ser at det er kommentert i høringsinnspill at fylkesmannen bør fatte vedtak der det er tale om kommunens søknad til dekning av felles tiltak. Direktoratene vurderer at kommunen ikke har egeninteresse i disse sakene, i motsetning til saker der kommunen er eier eller drifter av en eiendom. Et annet viktig hensyn er at det er bestemt at forvaltningsansvaret skal overføres fra fylkesmannen til kommunen. At kommunen skal være vedtaksmyndighet i første instans er da best i tråd med oppgaveoverføringen. Selv om kommunen både er søker og vedtaksmyndighet der det gjelder søknad om tilskudd til felles tiltak, skal kommunen på samme måte som ved andre søknader fatte vedtak i tråd med forskriften.

Det vises til direktoratenes vurdering under § 7 når det blant annet gjelder omtalen av begrepet «felles tiltak».

I høringsnotatet, under merknad til § 3, står følgende: «For å sikre likebehandling av søkere innenfor samme kommune, skal kommunen ved utlysningen også belyse hvilke tiltak det kan gis tilskudd til i samsvar med forskriften, samt satser og egenandeler for ulike tiltak. Dette vil kunne være en kombinasjon av kvantifiserbare og skjønsmessige kriterier.»

Dette punktet fremkommer imidlertid ikke i forskriftsteksten i høringsnotatet, noe direktoratene mener må skyldes en inkurie. Direktoratene har erfaring med at slik presisering vil være klargjørende og styrende når vedtak skal fattes og at informasjonen rundt dette er viktig for søkerne så vel som forvaltningen. Direktoratene anser det som viktig å ha denne presiseringen i forskriften. Det vises også til Oslo kommune sitt høringsinnspill som viser til at kommunen blant annet må fastsette satser.

Direktoratene anbefaler at § 3 første ledd bør formuleres slik:

«Kommunen skal utlyse tildelte tilskuddsmidler. Ved utlysningen skal kommunen opplyse om hvilke tiltak det kan gis tilskudd til, satser og egenandeler for ulike tiltak, og om det er avsatt midler til felles tiltak for området.»

Ved å formulere første ledd på denne måten sikrer man fleksibilitet til å fatte vedtak om avsetning av midler til felles tiltak både i forkant og etter utlysning av midlene.

Anbefaling til nytt § 3 annet ledd

Videre sier forslaget at kommunen *skal* fastsette vilkår for tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i eventuelt gjeldende planer for området og eventuelle samarbeidsavtaler mellom søker og kommunen.

Direktoratene peker på at forslaget er annerledes innrettet i form av et *påbud* om vilkår, mens någjeldende bestemmelse sier at vedtaksmyndigheten *kan* innvilge tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i eventuelle planer osv. Direktoratene vurderer det slik at det er mer hensiktsmessig å videreføre någjeldende bestemmelse med hensyn til adgangen til å sette vilkår. Det er viktig for søkerne og kommunene å vite at forvaltningsmyndighetene *kan* innvilge tilskudd og at *når* tilskudd innvilges, så skal dette skje i samsvar med formål, målsettinger i planer og samarbeidsavtaler. På denne måten fremkommer det også at ingen har krav på å få innvilget tilskudd. Direktoratene anser det som vesentlig at de viktige hensyn som et vedtak skal legge til grunn fremkommer tydelig. Direktoratene vurderer det slik at dette uansett er mer av en lovteknisk endring enn en endring av realitetene.

Direktoratene anser det som mer presist å føye til i første ledd ordet «tiltak», slik at det det står «...tilskudd til tiltak...».

Når det gjelder bruken av begrepet «gjeldende» planer, vurderer direktoratene det slik at dette synes å være lite treffende. Det er selvsagt at opphevede og tidligere planer ikke vil være særlig aktuelle å trekke inn der hvor det foreligger nye planer. De planene man sikter til kan typisk omtales som tiltaksplaner, forvaltningsplaner, skjøtselsplaner, områdeplaner, etc. Omtalen av de ulike planene går gjerne litt om hverandre, og de nevnte planene har ikke et entydig innhold. Direktoratene anser det som hensiktsmessig å bruke det generelle begrepet «planer» i forskriften, slik at forskriften på denne måten kan favne de planer som er relevante. For å fremheve dette vurderer direktoratene det slik at forskriften bør henvise til *relevante* planer.

I § 3 femte ledd er det henvist til at kommunen kan sette vilkår ved vedtaket. Dette anses som tilstrekkelig med tanke på å opplyse forvaltningsmyndighet og søkere om at myndighetene har hjemmel til å stille vilkår.

Direktoratene anbefaler at § 3 annet ledd bør formuleres slik:

«Kommunen kan innvilge tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i eventuelt relevante planer for området og eventuelle samarbeidsavtaler mellom søker og kommunen».

Tiltak som kan gis tilskudd

Når det gjelder de ulike tiltaksalternativene i høringsnotatet er de, som nevnt, de samme som i någjeldende forskrift med unntak av et nytt tiltak som er foreslått som nytt første alternativ i § 3 annet ledd: «kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier og behov for skjøtsel og sikring». De høringsinstansene som har kommentert forslaget, er positive til innføringen av nytt tiltak.

Direktoratene vil bemerke at vi anser det nye tiltaket som foreslått som en forskriftsfesting av gjeldende praksis. Etter vår erfaring kan man innvilge til dette formål inn under punktet «andre tiltak som fremmer formålet med ordninger» eller «nødvendig planlegging av tiltak».

Direktoratene mener at meningsinnholdet vil komme bedre frem dersom vi deler setningen i to. Direktoratene foreslår også å legge til ordet miljøverdier i siste del: «Kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier» og «Kartlegging og dokumentasjon av behov for skjøtsel og sikring av miljøverdier.» Direktoratene mener det er riktig å bruke «landskapsverdier» i første setning. Dette

dekker alle verdier i områder, knyttet til både biologisk mangfold, kulturarv og jordbruksdrift. Skjøtsel og sikring er mer konkret rettet mot naturmangfold og kulturarv og i andre setning er «miljøverdier» et dekkende begrep.

Direktoratene vil gjøre oppmerksom på at det er visse utfordringer med det nye forslaget, og at det vil være behov for faglig veiledning til kommunene. Det finnes ikke *en* metode for kartlegging av landskapsverdier, og metode for kartlegging vil måtte avhenge av nærmere definering av hvilke miljøtemaer man ønsker dokumentasjon av. Prinsipper for vurdering av landskapsverdi er heller ikke klargjort eller definert per dags dato. Til denne nye tiltakskategorien vil det derfor være viktig at tilskudd gis med vilkår om aktuell kartleggings- eller registreringsmetode samt hvordan lagring og tilgjengeliggjøring av data skal sikres.

Direktoratene viser til forslaget fra Fylkesmannen i Trøndelag, og anbefaler som følge av dette å føye til begrepet «friluftsliv» i tiltakslistens punkt om «tilrettelegging for ferdsel». Vi anbefaler at dette punktet inntas: «[T]ilrettelegging for ferdsel og friluftsliv».

Det er kommet innspill på at forskriften bør dele inn de ulike tiltakene i engangstiltak/investeringstiltak og årlige tiltak/driftstiltak som skjøtsel eller vedlikehold. Direktoratene ser at det kan være nødvendig å stille ulike krav i søknaden etter § 4 og krav til rapportering etter § 6 ut fra denne sontringen. Vi kan imidlertid ikke se at dette vil ha noen betydning under denne bestemmelsen.

Direktoratene mener rekkefølgen på tiltakskategoriene bør fremkomme slik at tiltakene som gjelder de vanligste, fysiske tiltak kommer først. Slik de står etter gjeldende bestemmelse. På denne måten er listen mer gjenkjennbar, og søkere behøver ikke lete i listen for å finne de mest vanlige tiltakene. Vi anbefaler da at nye tiltak som er foreslått, kommer lengre ned på listen. I tillegg foreslår direktoratene å endre kategoriseringen av tiltakene slik at planleggings-, kartleggings- og dokumentasjonstiltakene står samlet.

Prioriteringskriterier

Høringsinstansene synes å være positive til at forslaget inneholder prioriteringskriterier som kommunen skal vurdere. Kriteriet om at «kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt» synes å virke treffende. Flere høringsinstanser peker på at prioriteringskriteriene bør utvides, slik at man tar inn henvisningen til om tiltaket er i samsvar med gjeldende planer/forvaltningsplaner for området. Det vises blant annet til høringsinnspill fra Fylkesmannen i Oslo og Viken. Direktoratene vurderer det slik at hensynet til relevante planer er sentralt, og vi ser det derfor som hensiktsmessig at dette tas eksplisitt inn i forskriftsteksten. Da fremgår det tydeligere at kommunen, i vurderingen av hvilke søknader og tiltak som skal prioriteres, også skal vektlegge i hvilken grad tiltaket fremmer målsettinger i planene for området. Direktoratene vil anbefale at dette inntas i strekpunkt nr. 2. Forslaget vil se slik ut, med anbefalt endring i kursiv:

- tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen og *målsettinger i relevante planer for området*

Nytt siste ledd

Det er kommet høringsinnspill på behov for nærmere avklaring av hvilke krav som stilles til kommunenes innhenting av nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner.

Hensikten med denne bestemmelsen er å bidra til kvalitetssikring av faktagrunnlaget for kommunens vedtak. Bestemmelsen legger ikke føringer på hvordan kommunen skal innhente informasjonen. Det er heller ikke spesifisert noe nærmere hva som ligger i «nødvendig». Slik bestemmelsen er utformet,

vil det være opp til kommunen å vurdere hva som anses som nødvendig kunnskap ut fra en skjønnsmessig vurdering. I henhold til forvaltningsloven § 17 første ledd har kommunen et ansvar for å påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Direktoratene vurderer at bestemmelsen i forslaget er viktig å ha med, også i informasjonsøyemed til kommunene. Direktoratene anser at plikten som følger av bestemmelsen er den samme som må sies å følge av bestemmelsen i forvaltningsloven.

§ 4. Søknad og søknadsfrist

Søknad om tilskudd skal sendes til kommunen på søknadskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Kommunen setter søknadsfrist. Søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.

Søknaden skal som et minimum inneholde:

- beskrivelse av tiltaket med forventede resultater*
- fremdriftsplan som beskriver når og hvordan tiltaket skal gjennomføres og når det skal avsluttes*
- kostnadsoverslag*
- finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak*

Kommunen kan sette ytterligere krav til søknadens innhold.

Der tiltaket skal gjennomføres på et areal eller objekt skal det også legges ved:

- kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres*
- bilder av arealet eller objektet før tiltaket settes i gang*
- skriftlig tillatelse for gjennomføring av tiltaket fra eier og eventuelle rettighetshavere*

Søknader kan avvises dersom vesentlige deler av søknadskjemaet ikke er utfyllt.

4.4.1 Bakgrunnen for forslaget

Forslaget til ny § 4 finnes i dagens forskrift § 5, dog med en del endringer. Søknader som etter dagens forskrift skal sendes fylkesmannen, erstattes med «kommunen». At kommunen «setter søknadsfrist» er tilsvarende som i dagens forskrift. Forslagets ordlyd om at søker skal benyttes søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet har sin bakgrunn i at det utvikles en ny digital løsning for søknads- og saksbehandling (Agros). Flere utvalgte kulturlandskap og verdensarvområder strekker seg over flere kommuner (og fylker). I forslaget er det derfor bestemt at søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.

Det foreslås videre en angivelse av minimumskrav til søknadens innhold. Formålet med de foreslåtte endringene er å informere søker om hvilke opplysninger forvaltningen trenger for å kunne ta stilling til søknaden. I fjerde ledd er det stilt krav om at det må ligge ved avmerkede kart, bilder og ev. skriftlige tillatelser i søknader som gjelder tiltak som skal gjennomføres på et areal eller objekt.

Forslaget skiller ikke mellom engangstiltak og årlige tiltak. Det er med andre ord stilt de samme krav til søknadens innhold uavhengig av hvilken type tiltak det søkes tilskudd til. I dagens forskrift § 5 er spesifiserte krav til søknadens innhold gjeldende for engangstiltak, uten at det er spesifisert nærmere hva som menes med engangstiltak.

Det foreslås å ta inn en bestemmelse om at mangelfulle søknader kan avvises dersom vesentlige deler av skjemaet ikke er utfylt. For øvrig gjelder forvaltningsloven § 11 fjerde ledd andre og tredje punktum.

4.4.2 Høringsinstansenes syn

Behandling av søknaden

Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap skriver at «Verdsarvområdet Vestnorsk fjordlandskap strekker seg arealmessig over 6 kommunar og, fram til nyttår, over 3 fylke. Fram til no har det regionale nivået, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane/ Vestland og Fylkesmannen i Møre og Romsdal hatt ansvaret for den operative forvaltninga av ordninga. Dette i nært samarbeid og samråd med den lokale landbruksforvaltninga og VAR/ verdsarvkoordinatorar. Tilbakemeldingar frå verdsarvbønder direkte og eigne røynsle syner at dette har fungert godt i samsvar med føremål og målsetjingar. Det regionale nivået har samstundes sikra ei heilskapeleg tilnærming og forvaltning av ordninga; der omsøkt aktivitet/ tiltak har fokus og ikkje kva kommune dette skjer i. Fylkesmennene har og over tid bygt opp relevant kompetanse og tilstrekkelege ressursar til å fylgje opp satsinga. Sekretariatet for Vestnorsk fjordlandskap,[..] er særers urolege for at delegeringa til kommunane fører til ein mykje meir komplisert og fragmentert kvardag for verdsarvbøndene. Stoda kring i dei 6 kommunane er veldig ulik med omsyn til kapasitet og kompetanse noko som heilt klart opnar for ulik praktisering/ forvaltning av ordninga. Vestnorsk fjordlandskap er opptatt av å sikre heilskapeleg forvaltning i verdsarvområdet og for å unngå at nabobruk i same verdsarvområdet skild av ei kommunegrense opplever ulik praktisering av ordninga.»

Fylkesmannen i Vestland viser til forslaget om at søknader skal bli behandlet av den kommunen der hovuddelen av tiltaket vil bli gjennomført. I nye Vestland fylke, vil dette ha betydning for verdensarvområdet Vestnorsk fjordlandskap – Nærøyfjorden som ligger i fire kommuner; Aurland, Vik, Lærdal og Voss. Fylkesmannen skriver: «Sjølv om det i dei fleste av tilfelle vil vere slik at hovuddelen av tiltaket vil gå føre seg i Aurland kommune, vil det òg vere tilfelle der bruken vil gå føre seg på tvers, og der det er eit skjønsspørsmål kor tiltaket skal skje, som t.d. ved beiting i utmark. I dette tilfellet meiner Fylkesmannen at det i forskrifta må opnast for at tilskotsmidlane kan bli fordelte til ein av verdsarvkommunane, som såleis får ansvar for å koordinere arbeidet med tilskotsforvaltninga på vegner av alle dei berørte kommunane. Vi ser det som fordelaktig at ein av verdsarvkommunane får koordinatoransvaret for tilskotsordninga, for å unngå å måtte operere med fire pottar med ein komplisert fordelingsnøkkel, for å syte for lik tilskotsforvaltning for søkerane, òg for å lettare halde oversikten med behovet for felles tiltak i verdsarvområdet. Dette er viktige punkt for å sikre at ordninga framleis blir ubyråkratisk for brukarane.»

Fylkesmannen i Innlandet sier at for områder som ligger over flere kommuner vil det være nødvendig enten å samordne behandlingen av alle søknader til én kommune, etter avtale mellom kommunene, eller å utføre søknadsbehandlingen i tett samarbeid mellom kommunene og gjennom dette komme fram til enighet om en samlet prioritering før vedtakene blir fattet. Fylkesmannen i Innlandet tror det første alternativ er det mest rasjonelle. Fylkesmannen viser til at slik regulering må sikres i forskriften.

Ringerike og Hole kommuner skriver at «I første ledd framgår at søknaden skal behandles av den kommunen hvor hovuddelen av tiltaket skal gjennomføres. For å sikre oversiktig og helhetlig forvaltning av UKL-områder som strekker seg over flere kommuner bør det være fastsatt én kommune/landbrukskontor som har ansvaret for tilskuddsmidlene og som har den koordinerende

rollen. Ringerike og Hole kommuner har i dag felles landbrukskontor, og vi forutsetter at alle søknader om tilskudd behandles her.»

Norges bondelag viser til at der UKL omfatter flere kommuner og bønder, må forskriften ta høyde for at det sikres en helhetlig og sammenhengende saksbehandling. De viser til utkastet til forskrift hvor det foreslås at «Søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.». I Hedmark kan dette bli en praktisk utfordring da det utvalgte området Finnskogen er fordelt på fire kommuner: Våler, Åsnes, Grue og Kongsvinger. Det vil bety at søknadene vekselvis skal behandles i de fire kommunene, ut fra hvor tiltaket gjennomføres. Dette er lite rasjonelt og mindre forutsigbart både for de som driver i området og for UKL området som helhet.

Voss kommune viser til at «landbruket i Nærøyfjorden verdsarvområde i prinsippet skal følgast opp av fleire kommunar. Ein risikerer då å miste noko av heilskapen i forvaltning av området».

Fylkesmannen i Trøndelag mener at kommunen selv bør bestemme om det skal være søknadsfrist, og foreslår endring i form av at: «Kommunen kan sette søknadsfrist.»

Krav til søknaden

Ringerike og Hole kommuner mener det bør skilles mellom investeringstiltak og årlige tilskudd i forskriften §§ 4 og 6. De opplistede minimumskravene til søknadens innhold vil etter deres mening ikke være relevant i mange sammenhenger. Dette gjelder spesielt drifts-/skjøtselstilskudd. Eksempelvis nevnes at Steinssletta har tilskudd til blomstereng, der det er fastsatt en tilskuddssats per dekar. Det vil etter deres mening da ikke være relevant med kostnadsoverslag eller finansieringsplan

Fylkesmannen i Trøndelag mener det må være ulike krav til søknader om årlige tiltak og engangstiltak (investeringer) og skriver: «Forslaget er greitt for eingongstiltak, men blir for omfattande for årlege tiltak. Årlege tiltak kan vera beiting, slått langs vegkantar, annan slått/rydding. For slike tiltak er det aktuelt å gje eit «nødvendig» tilskot (gulrot) som kompensasjon for at ein gjer arbeidet. Dette arbeidet er vanskeleg å kostnadsberekne, særleg beiting, og det blir då meiningslaust å lage søknad med omtale av tiltaket, bilete, kostnadsoverslag og finansieringsplan. Enkelte årlege tiltak er ein heller ikkje alltid sikker på om blir gjort. Veret og tida kan vera hindringar. Å ha krav om søknad på førehand for slike tiltak, kan vera dempende for gjennomføring av tiltak. Tilskotet til enkelte årlege tiltak er ofte relativt lågt og det må difor ikkje vera for mykje arbeid med søking og rapportering. Områda må kunna ha satsar for ulike årlege tiltak med rapportering i ettertid om kva som er gjort, liknande RMP.» Fylkesmannen mener at for årlige tilskudd bør det kunne søkes om tilskudd etter at tiltaket er gjennomført. Søknaden vil da være bekreftelse på gjennomført tiltak, og gi grunnlag for utbetaling av tilskudd.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal bemerker at man bør skille mellom krav til søknad for årlige tiltak og engangstiltak, avhengig av hvordan det elektroniske søknadsskjema i Agros blir utformet. Årlige tiltak vil i hovedsak være skjøtselstiltak som slått, beiting, styving og rydding. I Møre og Romsdal er det i dag et eget søknadsskjema og egne retningslinjer for årlige skjøtselstiltak. Kostnadsoverslag og finansieringsplan er ikke nødvendig i søknaden. Fylkesmannen skriver videre: «Omfattande krav til søknader om årlige tiltak kan vere til hinder for at desse vert omsøkt og gjennomført. Dette er noko vi og har fått tilbakemelding på når det gjelder dagens søknadsskjema». Fylkesmannen peker videre på at det å skille mellom engangstiltak og årlige tiltak også vil ha betydning for hvilke vedlegg det er

nødvendig å ta med i søknaden. Det vil ikke være nødvendig å legge ved kart og bilde dersom det er årlige skjøtselstiltak på det samme arealet og ved bruk av den samme skjøtelsesmetoden.

Fylkesmannen i Nordland, Fylkesmannen i Vestland og Farsund kommune er positive til bruk av Agros, at det vil bli utvikla søknadsskjema fastsett av Landbruksdirektoratet og at det i forskriften formuleres krav til søknaden.

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark skriver det bør settes som krav at tiltak ikke skal være påbegynt eller gjennomført.

4.4.3 Direktoratenes vurdering

Direktoratene mener det er viktig at forskriften direkte regulerer hvilken kommune som har ansvar for å behandle søknaden og fatte vedtak. I forslagetets første ledd tredje setning står det: Søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.

Vi har mottatt høringsinnspill på at denne setningen bør utdypes ytterligere, da det er UKL- og verdensarvområder som strekker seg over flere kommuner og fylker. Fylkesmannen i Vestland har vist til at verdensarvområdet Vestnorsk fjordlandskap – Nærøyfjorden strekker seg over fire kommuner. Her kan det være at de ulike tiltakene som det søkes tilskudd til, eller hoveddelen av dem, foregår i ulike kommuner. Flere høringsinstanser viser til at problemstillingen gjelder for flere områder. Direktoratene mener at forslaget slik det står nå, ikke tar høyde for denne problemstillingen. Ut fra hensynet til å sikre en helhetlig forvaltning mener vi at det er avgjørende at kommunene samordner alle søknader under ett område. Dette vil være viktig for å evne å se verdiene og tiltakene i sammenheng, i og med at tildelingen av midler skjer fra potten avsatt til området som sådan. Gjennom å gi én kommune ansvar for tildeling av midler til tiltak gis også denne kommunen ansvar for å sørge for koordinering, helhetlig planlegging og innspill til budsjett og rapportering om gjennomføring av tiltak i det utvalgte området. For at forvaltningsmyndighetene skal kunne prioritere formålstjenlig, og for at den enkelte søker i samme området skal oppleve lik praktisering av reglene, anbefaler vi at forskriften gir én kommune ansvaret for søknadene i de tilfeller det utvalgte området strekker seg over flere kommuner.

Det anbefales at § 4 første ledd får en ny siste setning med denne ordlyden: «I de tilfeller det utvalgte området strekker seg over flere kommuner, må søknaden sendes den kommunen som har fått ansvaret for tilskuddsordningen».

Direktoratene vurderer det samtidig slik at forslaget § 4 første ledd siste setning om at søknaden skal behandles av den kommunen hvor «hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres» da vil kunne komme i strid med ny anbefalt setning. Det foreslås da at denne setningen tas vekk. Direktoratene vurderer det som tilstrekkelig slik det står i første ledd at søknaden skal «sendes kommunen». Noen nærmere angivelse av hvilken kommune anses ikke nødvendig, da søkerne i søknadsskjema legger inn området man søker tilskudd til og søknaden sendes så automatisk til rett kommune.

Samtidig anbefaler direktoratene at begrepet «behandle» byttes ut med «sendes». Overskriften i bestemmelsen gjelder «Søknad og søknadsfrist». Direktoratene vurderer det som viktig at bestemmelsen regulerer at søker skal *sende* søknaden til kommunen. Dette er i tråd med någjeldende bestemmelse i § 5 som fastslår at «Søknad om tilskudd skal sendes ...». At kommunen som får tilsendt søknaden også har ansvar for å behandle søknaden og fatte vedtak, fremkommer i § 7 første ledd.

Krav til søknaden

Direktoratene mener det er viktig at det fremkommer tydelig i forskriften at søkerne skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Dernest mener vi det er viktig at søkerne fyller ut den informasjon som skjema(ene) etterspør. Det bør fremkomme tydelig at det er et krav for å motta tilskudd at søker fyller inn opplysningene i skjema. Dette anses nødvendig for at kommunene skal få et godt beslutningsgrunnlag.

Når man forskriftsfester at det er obligatorisk å benytte ulike angitte skjema, blir det tilsvarende viktig at innholdet i skjemaene etterspør den informasjon som er nødvendig for å fatte vedtak. Landbruksdirektoratet har utarbeidet søknadsskjema hvor det skal fylles ut obligatoriske opplysninger. I dette systemet er det sondret mellom engangstiltak/investeringer og tilskudd til driftstiltak/årlig tiltak. Høringsinstansenes ønske om å skille mellom engangstiltak og årlige tiltak anses imøtekommet gjennom dette. Slik direktoratene vurderer det nå, er det ikke behov for krav til søknadens innhold i selve forskriften. Dette behovet oppfylles indirekte gjennom at forskriften oppstiller plikt til å bruke spesifikke søknadsskjema.

Forslaget i § 4 annet ledd sonderer heller ikke mellom engangstiltak/investeringstiltak eller tilskudd til drift. Dette innebærer at forskriftens oppstilte minimumsvilkår oppleves som lite passende for vurdering av søknad om driftstilskudd. Vi anser det ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette, og viser til høringsinnspill fra Ringerike og Hole kommuner, Fylkesmannen i Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

At kommunen kan sette ytterligere krav til søknadens innhold er en videreføring av någjeldende regel. Direktoratene mener at siste ledd i forslaget fremstår som for absolutt, og heller ikke direkte formålstjenlig jf. det som er redegjort for ovenfor. Vi foreslår derfor en omformulering til en kan-regel, slik at kommunen kan vurdere behovet for denne dokumentasjonen. For at de to siste leddene skal passe bedre sammen foreslår vi også å ta inn «blant annet» for å få frem at opplistingen ikke er uttømmende.

§ 5. Frist for gjennomføring

Frist for gjennomføring av tiltak er 3 år fra tilskudd ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Kommunen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket, men ikke ut over fem år fra tilskuddet ble innvilget.

4.5.1 Bakgrunnen for forslaget

Forslaget er i første setning kun endret ved at man har byttet ut «fylkesmannen» med «kommunen». I annen setning er meningsinnholdet endret sammenliknet med dagens bestemmelse. Forslaget sier at kommunen etter søknad kan forlenge gjennomføringsfristen *dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket*. Der hvor fylkesmannen per i dag kan forlenge gjennomføringsfristen etter fritt skjønn, kan kommunen forlenge fristen kun hvor det anses nødvendig for å få gjennomført tiltaket. I høringsnotatet er det nevnt eksempler på forsinkelse i form av at planprosesser i kommunen forsinkes gjennomføringen, sykdom eller mangel på kvalifiserte håndverkere.

4.5.2 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Nordland skriver oppfatter ikke at endringen i forslaget: «dersom det er nødvendig for å gjennomføre tiltaket» er noen innskjerpelse siden erfaring viser at alle søknader om utsettelse av fristen er «nødvendig» for å gjennomføre tiltaket.

Farsund kommune slutter seg til endringen og mener det er en fordel at tilskuddsordninger innenfor sammenlignbare fagområder, slik som SMIL-tilskudd, har lik oppbygging.

Fylkesmannen i Trøndelag skriver at det må «inn noko om gjennomføringsfrist for årlege tiltak, særleg dersom ein i retningslinjer for området kan ha årlege tilskudd som kan omsøkjast etter at tiltaket er gjennomført, for eksempel beiting, lyngbrenning, slått».

4.5.3 Direktoratenes vurdering

Fristene for gjennomføring av tiltak er uendret og foreslås videreført. Direktoratene anser endringen i ordlyden «dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket» i annen setning som en mindre, men hensiktsmessig endring med formål å få ferdigstilt tiltak som det er innvilget tilskudd til.

§ 6. Rapportering og utbetaling

Mottaker av tilskudd skal, på fastsatt skjema fra Landbruksdirektoratet, rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet til kommunen innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet.

Sluttrapporteringen skal som et minimum inneholde:

- beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført, samt beskrivelse av eventuelle avvik fra det som ble opplyst i søknad og krav i vedtaksbrev. Bilde skal innsendes der dette er relevant.*
- regnskap for tiltaket, inkludert inntekter og utgifter. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden.*

Utbetaling av tilskudd skjer etter anmodning til kommunen. Deler av tilskudd kan utbetales etter hvert som søkeren godtgjør framdrift i gjennomføring av tiltaket og kommunen har godkjent rapporteringen. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil tiltaket er fullført og sluttrapporteringen er godkjent.

Nærmere krav til rapporteringen og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.

4.6.1 Bakgrunnen for forslaget

I forslaget er «fylkesmannen» byttet ut med «kommunen», og skillet mellom engangstiltak og andre tiltak fjernet. Krav til rapportering følges opp av innholdet i søknaden og i vedtaksbrevet. Formålet med endringen er å få standardisert og synliggjort hvilke krav som stilles til rapportering for å få utbetaling av tilskuddet. Når dette står klart angitt i forskriften, kan man anta at det forenkler saksbehandlingen i kommunen.

Årsaken til krav om standardisering med bruk av skjema fra Landbruksdirektoratet er utviklingen av ny digital løsning for søknads- og saksbehandling (Agros). Dagens ordning med mulighet til å søke

delutbetaling foreslås videreført. Det vil bli utarbeidet standardiserte rapporteringsskjema for delutbetaling og sluttbetaling. Bilder skal innsendes der dette er relevant, for eksempel ved istandsetting eller restaurering.

4.6.2 Høringsinstansenes syn

Lierne kommune merker seg at ny bestemmelse fjerner skillet mellom engangstiltak og andre tiltak. Lierne kommune tolker dette slik at alle tiltak således skal behandles som enkelttiltak. I så fall følger det etter Lierne kommunes vurdering til redusert mulighet for å gi faste tilskudd til UKL-området, til f.eks. rydding av veikanter, faste beitetilskudd i forbindelse med skjøtsel etc. Etter deres vurdering medfører endringen økt tidsforbruk i søknadsprosess, saksbehandling og rapportering. Samtidig registrerer kommunen at tilskuddsobjektet ikke er definert eller avgrenset. Etableringen av kun én tiltaksform gir etter kommunens mening mindre fleksibilitet for både søkere og saksbehandlere. Det vurderes derfor som et suksesskriterium at tilskuddsobjektet favner bredt, for å kunne opprettholde en dynamisk i tilskuddsordning.

Ringerike og Hole kommuner sier at det i mange tilfeller ikke vil være relevant med en omfattende sluttrapport. I flere områder søkes det om driftstilskudd til skjøtsel av arealer og tilskudd til beitedyr, og søknaden fungerer også som en sluttrapport og utbetalingsanmodning. Av forslag til forskrift fremgår det nå at det først må søkes, og deretter leveres sluttrapport og utbetalingsanmodning etter gjennomførte tiltak. Dette blir etter kommunens mening mer komplisert og tidkrevende sammenlignet med i dag, både for grunneierne og kommunen. Det er grunneiere og drivere som har den viktigste rollen for å ivareta landbruks-, natur- og kulturverdiene. Det er etter kommunens mening viktig at nytt elektronisk søknadssystem gjør det enkelt for søkerne, slik at aktiviteten holdes oppe, og måloppnåelse opprettholdes.

Fylkesmannen i Trøndelag påpeker at rapporteringen ikke må være for omfattende for tilskudd til årlige tiltak. Paragrafen må deles i rapportering for engangstiltak (investeringstiltak) og for årlige tilskudd. Fylkesmannen mener at kravene til innhold i sluttrapporten i forslaget er for omfattende og viser til at det er krevende og unødvendig å lage «beskrivelse» av resultatet. Det er viktig at sluttrapporten dokumenterer at tiltaket er utført slik det fremkommer i vedtaket. Bestemmelsen bør ikke si noe mer. Videre peker fylkesmannen på at der tiltaket ikke er utført slik det er krav om, kan dette være grunnlag for redusert tilskudd. Fylkesmannen viser til at forskriften ikke må åpne for at søker kan gjøre tiltaket annerledes enn det som er innvilget, basert på opplysninger gitt først i sluttrapporten. Fylkesmannen fremhever at eventuelle endringer alltid må avklares med kommunen *før* endringen blir gjort.

Fylkesmannen i Trøndelag viser til at man ikke trenger å skrive «inntekter og utgifter» i sammenheng med regnskap, siden et regnskap alltid skal være satt opp med inntekter og utgifter. Videre kommenterer fylkesmannen at «Opplysninger om medfinansiering» er uklart uttrykt. Mange prosjekter inneholder eget arbeid som en del av finansieringen (egeninnsats). Dette må også dokumenteres i sluttrapporten og regnskapet. Fylkesmannen foreslår endringsforslag til strekpunktet:

«Rekneskap for tiltaket, finansiering, inklusiv samfinansiering med andre, skal vedlegges sluttrapport. Timeliste for egeninnsats må vedlegges rekneskapet».

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har til punktet om regnskap følgende endringsforslag: «rekneskap for tiltaket, med dokumentasjon av inntekter og utgifter.» Begrepet «dokumentasjon» vil etter fylkesmannens forståelse inkludere faktura, timelister eller betalingsbilag.

Fylkesmannen i Trøndelag mener det bør tilføyes formkrav til bestemmelsen om anmodning om utbetaling av tilskudd, og foreslår: «skriftlig anmodning». **Fylkesmannen i Møre og Romsdal** foreslår også dette.

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark foreslår at det settes en nedre grense for delutbetaling av innvilget tilskuddsbeløp til kr. 10 000.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal bemerker at det er positivt at det blir utviklet en rapporteringsmodul i Agros. Det bør vurderes å skille mellom rapportering for årlige tiltak og engangstiltak i forskriften, avhengig av rapporteringsformen i Agros. Videre peker fylkesmannen på at forskriften ikke må åpne opp for at «søkjær kan avvike frå tiltaket slik det er beskrevet i søknaden eller krav i vedtaksbrev, då det er dette som ligg til grunn for tildeling av tilskotet. Eventuelle endringar/avvik frå plan eller kostnadsoverslag må alltid avklarast med vedtaksmyndigheita - på førehand eller når det oppstår - slik at ein kan ta stilling til om det vil innverke på tilskotet».

Fylkesmannen i Trøndelag og **Ringerike og Hole kommuner** viser til det samme og påpeker at teksten er utformet slik at det kan se ut som det er «greit» med avvik på tiltak som er omsøkt og innvilget tilskudd, så lenge dette kommer fram i sluttrapporten.

Fylkesmannen i Nordland viser til at mottaker «på fastsatt skjema» skal rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet, og understreker at det er viktig å legge opp til rapportering for å hente ut informasjon lokalt og nasjonalt. Det samme peker **Alstahaug kommune** og **Fylkesmannen i Vestland** på.

Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap ønsker at bestemmelsen bør suppleres med et nytt siste punkt hvor det fremkommer at forvaltningen årlig skal avgi rapport til Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap om forvaltningen av tilskuddsmidler.

4.6.3 Direktoratenes vurdering

Forslaget skiller ikke mellom engangstiltak/investeringstiltak og tilskudd til drift. Dagens forskrift angir i § 7 første ledd krav om godkjent sluttregnskap ved utbetaling av innvilget tilskudd for engangstiltak. I dagens forskrift § 7 annet ledd er det et krav om å levere sluttrapport og sluttregnskap for tilskuddsmottaker innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet. Denne bestemmelsen skiller ikke mellom ulike typer tilskudd. Direktoratene har forstått det slik at omfanget på sluttrapporteringen som fylkesmannen krever etter dagens bestemmelse tilpasses ut fra hva som er nødvendig og naturlig for tiltaket det er innvilget tilskudd til. Direktoratene kan ikke se at vi har mottatt høringsinnspill på at dagens bestemmelse ikke gir tilstrekkelig hjemmel for fylkesmannens kontroll.

Direktoratene anser det som et viktig hensyn at tilskuddsmottaker må rapportere til tilskuddsmyndighetene i den grad det er nødvendig for å kontrollere at innvilget tilskudd blir brukt i henhold til vedtaket. Hvor omfattende rapportering tilskuddsmyndighetene har behov for, vil kunne variere avhengig av hva slags tiltak det er gitt tilskudd til. Det er sentralt at bestemmelsen om rapportering og utbetaling gir tilskuddsmyndighetene tilstrekkelig hjemmel for å kunne kreve den rapportering som er nødvendig for å sikre kontroll med at innvilget tilskudd blir brukt som forutsatt i

vedtaket. I dette hensynet og formålet ligger også at man ikke krever mer dokumentasjon enn nødvendig.

Direktoratene er enige med høringsinstansene i at forslaget om sluttrapportering i annet ledd fremstår som omfattende, spesielt når det gjelder tiltak til driftstilskudd, som årlig skjøtsel på areal eller tilskudd til dyr på beite. Forslaget om sluttrapportering i annet ledd synes å være for omfattende fordi det er satt skal-krav og fordi kravene gjelder for alle typer tiltak. Samtidig, som nevnt, er det viktig at kommunen har klar hjemmel for å kreve nødvendig rapportering for eksempel ved tilskudd til investeringstiltak/engangstiltak.

Landbruksdirektoratet vil utarbeide obligatoriske standardiserte rapporteringsskjema(er) via Agros, som skal benyttes av tilskuddsmottaker. Skjemaene vil i stor utstrekning sette krav til innholdet i sluttrapporten. Tilskuddsmottaker skal ved utbetalingsanmodning fylle ut disse skjemaene. Direktoratene anser det som avgjørende at forskriften gir hjemmel til å kreve de opplysninger som rapporteringsskjemaene inneholder. Vi anbefaler således en liten språklig endring, slik at det kommer frem en tydeligere binding mellom skjemaene og forskriftens første ledd. Vi foreslår følgende ordlyd:

«Mottaker av tilskudd skal rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet slik skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet angir. Rapporteringen skal skje til kommunen innen den frist som er fastsatt i vedtaksbrevet.»

Direktoratene anser at med denne språklige presiseringen vil det komme tydeligere frem at tilskuddsmottaker må fylle ut angitte skjema, og at det er påkrevet å bruke disse skjemaene. Kravene til rapporteringen vil som nevnt være tilpasset det tiltak det er innvilget tilskudd til.

Når det gjelder annet ledd, anser direktoratene at det blir en bedre løsning at man omformulerer bestemmelsen til en kan-regel, slik vi skrev ovenfor. På denne måten får man beskrevet eksempler på hva forvaltningen kan kreve. Dette vil være viktig for å vise hva forvaltningen har hjemmel til.

Direktoratene mener begrepet *sluttrapporteringen* kan medføre at det blir stilt spørsmål om forvaltningen har hjemmel til å kreve rapportering underveis. Spørsmålet kan bli om den «rapporteringen» som følger av tredje ledd er noe mindre enn det som følger av annet ledd. Forvaltningen vil kunne ha behov for å kreve rapportering underveis, for eksempel for å vurdere delutbetaling. For å ha faglig grunnlag til å ta stilling til et krav om delutbetaling, kan det i enkelte tilfeller være behov for tilsvarende omfang og form for rapportering som ved en sluttrapportering. For å unngå uklarheter rundt dette anbefaler direktoratene at forskriften benytter ordet «rapporteringen». I tredje ledd siste setning er begrepet «sluttrapportering» brukt. Her er det imidlertid knyttet opp mot forvaltningens rett til å holde tilbake de siste 25 % av tilskuddet, slik at det blir naturlig å bruke begrepet «sluttrapportering» her.

Direktoratene foreslår å endre bruken av ordet «bilde» til «bilder».

Det er kommet flere høringsinnspill på at forslaget i høringsnotatet fremstår som om det er akseptabelt med avvik fra vedtakets krav til gjennomføring av tiltak, så lenge dette avviket beskrives i rapporteringen. Direktoratene er enige i høringsuttalelsene om at det er viktig at forskriften ikke kan forstås slik. Direktoratene er, som blant annet nevnt av Fylkesmannen i Trøndelag, også av den oppfatning at der tiltaket ikke er utført slik vedtaket stiller krav om, kan dette være grunnlag for å redusere tildelt tilskudd. For å unngå mulige misforståelser omkring dette, foreslår vi å fjerne dette punktet. Direktoratene anser det som viktig at tilskuddsmottakere ikke skal kunne tolke bestemmelsen slik at avvik automatisk er akseptabelt. Kommunene har uansett mulighet til å presisere slikt innhold i det enkelte vedtak, dersom man ønsker å tydeliggjøre det.

Vi anbefaler følgende ordlyd:

«Rapporteringen kan inneholde krav som:

- beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført. Bilder skal innsendes der dette er relevant.

- regnskap for tiltaket. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden.»

Direktoratenes forslag til bestemmelse er utformet som eksempler på krav. Dette innebærer at bestemmelsen ikke er uttømmende. Direktoratene mener dette vil imøtekomme høringsinstansenes behov om fleksibilitet med hensyn til innholdet i rapporteringen. Kravene til rapportering vil på denne måten kunne utformes ut fra hvilke tiltak som er gjennomført, og det kan legges opp til at rapporteringskravene avstemmes mot det gjennomførte tiltakets omfang.

Når bestemmelsen ikke er uttømmende, vil også andre krav til rapportering kunne hjemles og innfortolkes under bestemmelsen. Det blir for eksempel nevnt av høringsinstanser at bestemmelsen bør ha med «dokumentasjon» på regnskapet. Kvitteringer tilknyttet regnskapet bør kommunene kreve i de fleste tilfeller. Vi anser det imidlertid som unødvendig å spesifisere dette i forskriften, idet vi ser det som klart at kommunen med forslaget formuleringer har hjemmel til å kreve slik dokumentasjon. Uansett har man bestemmelsen i forslaget sine siste ledd som foreslås videreført, hvor det fremgår at kommunen kan sette nærmere krav til rapporteringen.

Videre anser direktoratene det som unødvendig at forskriften skal spesifisere «inntekter» og «utgifter» i relasjon til bestemmelsens krav om regnskap. Direktoratene er av den oppfatning at krav om regnskap innebærer et krav om oppstilling av inntekter og kostnader. Dette anser vi som intuitivt og klart innenfor en vanlig språklig forståelse av «regnskap». Vi viser i den forbindelse til någjeldende bestemmelse, hvor det ikke er spesifiserte krav til «sluttregnskap». Vi kan heller ikke se at høringsinstansene har erfaring med at dette må spesifiseres.

I tredje ledd ser direktoratene at formkravet «skriftlig anmodning» ikke er videreført i forslaget. Vi er usikre på hvorfor kravet til skriftlighet er fjernet, og antar dette har skjedd ved en inkurie. Formkravet er hensiktsmessig, og det legges videre opp til dette via Agros. På denne måten unngår man tvil om det faktisk er anmodet om utbetaling. Dette er viktig for både søker og forvaltning. Direktoratene foreslår at formkravet viderføres i ny forskrift.

§ 7. Myndighet og klage

Kommunen fatter vedtak etter denne forskriften. Fylkesmannen fatter vedtak dersom kommunen selv søker tilskudd til tiltak på eiendommer som kommunen eier eller drifter. I tilfeller hvor fylkesmannen fatter vedtak, har fylkesmannen samme myndighet som kommunen etter bestemmelsene i denne forskriften.

Vedtak kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. VI. Klage på vedtak fattet av kommunen skal avgjøres av fylkesmannen. Klage på vedtak fattet av fylkesmannen skal avgjøres av Landbruksdirektoratet.

Klagen forelegges natur- og kulturminneforvaltningen for eventuell uttalelse før vedtak treffes dersom tiltaket berører deres ansvarsområder.

4.7.1 Bakgrunnen for forslaget

Forslaget er i første ledd endret til at kommunen fatter vedtak. Videre foreslås det at for de tilfeller hvor kommunen er eier eller drifter og selv søker tilskudd til tiltak på eiendommen, skal fylkesmannen fatte vedtak som førsteinstans. Årsaken til at fylkesmannen foreslås som vedtaksmyndighet, og ikke en settekommune, er at tilskuddsordningene krever god lokalkunnskap, men også kjennskap til regelverket. I tilfeller der fylkesmannen fatter vedtak som førsteinstans fremgår det av bestemmelsen at fylkesmannen har samme myndighet etter forskriften som kommunen. Dersom kommunen søker tilskudd til felles tiltak (fellesprosjekter) for områder som ikke gjelder eiendommer som kommunen eier eller drifter, skal fylkesmannen etter forslaget derimot ikke fatte vedtak.

Annet ledd om klage er bygd over samme lest som dagens § 8 første ledd, bortsett fra at fylkesmannen avgjør klage over kommunens vedtak. Videre at Landbruksdirektoratet avgjør klage over fylkesmannens vedtak.

Forslagets tredje ledd tilsvarer dagens § 8 annet ledd, som sier at klagen skal forelegges natur- og kulturminneforvaltning for uttalelse før vedtak treffes. Dette gjelder dersom tiltaket berører deres ansvarsområder.

4.7.2 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Nordland peker på at det bør avklares om fylkesmannen også skal behandle søknaden hvis det er andre enn kommunen som står som søker til tiltak «på eiendommer som kommunen eier eller drifter». I så fall kan setningen endres slik: «Fylkesmannen fatter vedtak når det søkes om tilskudd til tiltak på eiendommer som kommunen eier eller drifter.» Kommunen bør etter fylkesmannens vurdering forberede alle saker som angår kommunale eiendommer før disse sendes til fylkesmannen for avgjørelse i første instans. Sammen med disse sakene må fylkesmannen også få en oversikt som viser den planlagte disponeringen av budsjettrammen. Dette kan man etter fylkesmannens mening vurdere å utdype i § 7 i forskriften.

Fylkesmannen i Vestland understreker at det er viktig å holde fast ved prinsippet om at tilskuddsmidlene ikke skal brukes til administrasjon av ordningene.

Fylkesmannen i Oslo og Viken skriver at de synes det er bra at det er mulig for en kommune å søke og innvilge prosessmidler til gjennomføring av møter og arrangementer og andre felles tiltak. Dette bør komme tydeligere frem i bestemmelsen.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark finner forslaget til § 7 sett i sammenheng med § 3 som uklart. Under § 7 Myndighet og klage i kapittel 3 står det «Fylkesmannen fatter vedtak dersom kommunene selv søker tilskudd til tiltak på eiendommer som kommunene eier eller drifter». Fylkesmannen viser til side 6, i kommentarer til § 3, hvor det står at dersom felles tiltak skal gjennomføres må kommunen selv søke og stå som prosjekteier. Fylkesmannen stiller disse spørsmålene: «Betyr det at det er Fylkesmannen som skal behandle disse søknadene, eller gjelder dette kun der kommunens eiendommer er involvert? Dersom kommunen ikke kan holde igjen midler til felles tiltak, betyr dette videre at kommunen kan øremerke midler til tilrettelegging som samlinger, felles formidlingstiltak m.m. i det årlige budsjettet for UKL-området? Eller er det en presisering om at kommunen må søke og skrive vedtaksbrev for alle poster i budsjettet?».

Oslo kommune peker på at i saker hvor kommunen selv er grunneier og søker om UKL-midler kan det bli forsinkelser i saksbehandlingen grunnet kompliserende forhold rundt kriterier for fordeling av

tilskuddet. Når kommunen eier og søker selv, må avgjørelsen fra fylkesmannen være klar før kommunen tar stilling til fordeling av resterende midler i området.

4.7.3 Direktoratenes vurdering

Under direktoratenes omtale av ny § 3 ble det vurdert som hensiktsmessig å ta inn i forskriften at kommunen selv søker om tilskudd til eventuelle felles tiltak, og at kommunen selv fatter vedtak. Direktoratene ser at dette bør komme tydelig frem i forskriften, idet høringsinstansene etterspør avklaringer.

Begrepet «fellestiltak» (fellesprosjekt) blir brukt i høringsnotatet, under merknader til de enkelte bestemmelser til § 3. Direktoratene har blitt oppmerksom på at begrepet «fellestiltak» kan ha ulike betydninger i forskjellig regelverk. Eksempelvis blir begrepet brukt i forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) § 3 annet ledd. I SMIL skiller man mellom enkelttiltak og fellestiltak. I SMIL brukes begrepet «fellestiltak» om tiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer eller søkere er med. Saksbehandlingssystemet Agros har også innarbeidet denne forståelsen av begrepet i flere tilskuddsordninger. Også for *Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområder* vil man i Agros anvende begrepet «fellestiltak» som et alternativ der hvor flere søkere skal gjennomføre et tiltak sammen. For å unngå misforståelser vurderer direktoratene det som viktig at man ikke bruker dette begrepet, slik det er gjort i høringsnotatet. Direktoratene vurderer det slik at man heller bør henvise til «felles tiltak» for generelt å vise til tiltak som eksempelvis prosessmidler, dekning av reisekostnader, møter/kurs, utarbeiding av planer etc. Direktoratene anser det som uhensiktsmessig, innskrenkende og ikke helt treffende hvis man for eksempel anvender begrepet «prosessmidler». Alternativet til bruk av en felles betegnelse på ulike tiltak er at forskriften ramser opp eksempler på hva kommunen kan søke tilskudd til. Dette synes heller ikke hensiktsmessig å ha i forskrifts form.

En generell mulighet for kommunen til å søke tilskudd til dekning av «felles tiltak i området» krever ikke spesifisering av hva slags tiltak dette omfatter. Direktoratene mener dette vil være en fordel, idet det gir kommunene fleksibilitet. Vedtak skal uansett fattes i tråd med forskriftens formål § 2 og i samsvar med § 3, og dette vil være styrende for tolkningen. Det fremstår etter direktoratenes vurdering som tilstrekkelig klart at administrasjonsutgifter som lønn, kommunale reiseutgifter og lignende utgifter ikke kan innfortolkes. Det anbefales å ta inn en ny setning i § 7 første ledd annen setning: «Dette gjelder også der kommunen søker tilskudd til dekning av felles tiltak i området».

Fylkesmannen i Nordland har stilt spørsmål om fylkesmannen skal behandle saken dersom det er *andre enn kommunen* som står som søker på tiltak som gjelder eiendommer kommunen eier eller drifter. Direktoratene ser at forslaget i høringsnotatet kan forstås slik at fylkesmannen ikke skal fatte vedtak dersom det er noen andre enn kommunen som søker om tilskuddet, selv om tiltaket skal utføres på eiendom kommunen eier eller drifter. Direktoratene antar at hensikten med denne bestemmelsen var at fylkesmannen skulle behandle saken der hvor kommunen har egeninteresse i saken. Det bør da ikke være avgjørende hvorvidt det er kommunen som selv er søker eller om søker er en annen, for eksempel driver. Det avgjørende bør være kriteriet om at kommunen eier eller drifter eiendommen. Direktoratene mener at ved å endre ordlyden i bestemmelsen, slik at dette kriteriet fremstår som avgjørende, vil man oppfylle hensikten med forslaget. Direktoratene foreslår at bestemmelsen endres i tråd med dette, og slik Fylkesmannen i Nordland foreslår: «Fylkesmannen fatter vedtak når det søkes om tilskudd til tiltak på eiendommer som kommunen eier eller drifter.»

Direktoratene foreslår en liten språklig endring i § 7 første ledd siste setning. Forslaget i høringen sier: «I tilfeller hvor fylkesmannen fatter vedtak...» Denne kan forkortes med «Der fylkesmannen fatter vedtak...».

§ 8. Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å utlevere alle opplysninger som kommunen, fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen og for å kunne kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene, herunder bokføring og korrespondanse som vedkommer tilskuddet.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet har rett til å innhente opplysninger de finner nødvendig for å forvalte ordningen og for å kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll.

4.8.1 Bakgrunnen for forslaget og direktoratenes vurdering

Bestemmelsen er en videreføring av dagens bestemmelse § 9. Det er foretatt noen språklige endringer med tanke på forenkling og presisering. «Kommunen» er satt inn i bestemmelsen.

Det er ikke mottatt noen høringsinnspill til denne bestemmelsen. Direktoratene vurderer det slik at de språklige endringene i forslaget er gode og bidrar til presisering og forenkling. Forslaget anbefales uendret.

§ 9. Omgjøring og tilbakebetaling

Tilskudd som ikke er brukt i samsvar med tildelingsvedtaket kan kreves tilbakebetalt.

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

4.9.1 Bakgrunnen for forslaget og direktoratenes vurdering

I høringsnotatet, under merknader til de enkelte bestemmelsene, står det at bestemmelsen om omgjøring er unødvendig, siden dette allerede er regulert av forvaltningsloven. Denne kommentaren samsvarer ikke med forslag til bestemmelsen sendt på høring. Forslaget sendt på høring er tilsvarende som gjeldende bestemmelse. Direktoratene vurderer det slik at gjeldende bestemmelse bør videreføres.

§ 10. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2020. Samtidig oppheves forskrift 10. august 2016 nr. 966 om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap.

5. Anbefaling til ny forskrift

Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet dd.mm.åååå med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18 og jordbruksavtalen kap. 1150 post 50.11, og av Klima- og miljødepartementet dd.mm.åååå med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak for kap. 1420 post 81 (ikke verdensarvområdene).

§ 1. Formål med tilskuddsordningene

Formålet med tilskudd til tiltak i verdensarvområder er å styrke landbruket i verdensarvområdene.

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for tiltak innenfor Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap, slik disse områdene er avgrenset i Naturbase.

§ 3. Utlysning av tilskuddsmidler og kriterier for tildeling av tilskudd

Kommunen skal utlyse tildelte tilskuddsmidler. Ved utlysningen skal kommunen opplyse om hvilke tiltak det kan gis tilskudd til, satser og egenandeler for ulike tiltak, og om det er avsatt midler til felles tiltak for området.

Kommunen kan innvilge tilskudd til tiltak i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i eventuelt relevante planer for området og eventuelle samarbeidsavtaler mellom søker og kommunen.

Tiltak som gis tilskudd kan være:

- restaurering og skjøtsel av arealer
- istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- tilrettelegging for ferdsel og friluftsliv
- formidling
- nødvendig planlegging av tiltak
- kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier
- kartlegging og dokumentasjon av behov for skjøtsel og sikring av miljøverdier
- andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

I vurderingen av hvilke søknader og tiltak som skal prioriteres skal kommunen legge vekt på i hvilken grad:

- kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt.
- tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen og målsettinger i relevante planer for området.

Det må foreligge skriftlig tillatelse fra grunneier og eventuelle berørte rettighetshavere.

Kommunen kan sette vilkår i vedtaksbrevet for innvilgelse av tilskudd til det enkelte tiltak.

Kommunen skal innhente nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner før vedtak om tildeling av tilskudd treffes.

§ 4. Krav til søknad og søknadsfrist

Søknad om tilskudd skal sendes til kommunen på søknadskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Søker må gi opplysninger som angitt i søknadskjema. Kommunen setter søknadsfrist. I de tilfeller det utvalgte området strekker seg over flere kommuner, skal søknaden sendes den kommunen som har fått ansvaret for tilskuddsordningen.

Kommunen kan sette ytterligere krav til søknadens innhold.

Der tiltaket skal gjennomføres på et areal eller objekt kan kommunen blant annet kreve at det legges ved:

- kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres.
- bilder av arealet eller objektet før tiltaket settes i gang.
- skriftlig tillatelse for gjennomføring av tiltaket fra eier og eventuelle rettighetshavere.

Søknader kan avvises dersom vesentlige deler av søknadskjemaet ikke er utfyllt.

§ 5. Frist for gjennomføring

Frist for gjennomføring av tiltak er 3 år fra tilskudd ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Kommunen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket, men ikke ut over fem år fra tilskuddet ble innvilget.

§ 6. Rapportering og utbetaling

Mottaker av tilskudd skal rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet slik skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet angir. Rapporteringen skal skje til kommunen innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet.

Rapporteringen kan inneholde krav som:

- beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført. Bilder skal innsendes der dette er relevant.
- regnskap for tiltaket. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden.

Utbetaling av tilskudd skjer etter skriftlig anmodning til kommunen. Deler av tilskudd kan utbetales etter hvert som søkeren godtgjør framdrift i gjennomføring av tiltaket og kommunen har godkjent rapporteringen. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil tiltaket er fullført og sluttrapporteringen er godkjent.

Nærmere krav til rapporteringen og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.

§ 7. Myndighet og klage

Kommunen fatter vedtak etter denne forskriften. Dette gjelder også der kommunen søker tilskudd til dekning av felles tiltak i området. Fylkesmannen fatter vedtak når det søkes om tilskudd til tiltak på eiendommer som kommunen eier eller drifter. Der fylkesmannen fatter vedtak, har fylkesmannen samme myndighet som kommunen etter bestemmelsene i denne forskriften.

Vedtak kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. VI. Klage på vedtak fattet av kommunen skal avgjøres av fylkesmannen. Klage på vedtak fattet av fylkesmannen skal avgjøres av Landbruksdirektoratet.

Klagen forelegges natur- og kulturminneforvaltningen for eventuell uttalelse før vedtak treffes dersom tiltaket berører deres ansvarsområder.

§ 8. Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å utlevere alle opplysninger som kommunen, fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen og for å kunne kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene, herunder bokføring og korrespondanse som vedkommer tilskuddet.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet har rett til å innhente opplysninger de finner nødvendig for å forvalte ordningen og for å kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll.

§ 9. Omgjøring og tilbakebetaling

Tilskudd som ikke er brukt i samsvar med tildelingsvedtaket kan kreves tilbakebetalt.

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 10. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2020. Samtidig oppheves forskrift 10. august 2016 nr. 966 om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyane og Vestnorsk fjordlandskap.